

HONVÉD ALTISZTI

F O L Y Ó I R A T

XXIII. évfolyam · 2011/1.

**TISZTESSÉG,
TUDÁS, FEGYELEM**

Tartalom

EMLÉKEZÉS A HŐSI HALÁLT HALT KATONÁKRA	2
TISZTESSÉG, TUDÁS, FEGYELEM	3
MAGYAR TISZTHELYETTES ELISMERÉSE	4
A NYELVTUDÁS MA MÁR ALAPKÖVETELMÉNY	5
KITÜNTETÉS A BÁTORSÁGÉRT	5
VESZPRÉMI KATONÁK HELYTÁLLÁSA	6
OKUČANI – TIZENÖT ÉV TÁVLATÁBÓL	8

MEGEMLEKEZÉS EGY LEGENDÁRÓL	11
EGY KEROZINILLATÚ EMLÉK	12
A PÁSZTORÉTELEKTŐL A MAI KATONAKONYHÁIG	12
A TISZTHELYETTES-KÉPZÉS DILEMMÁI	13
VÉLEMÉNYEK, VITÁK, KOMPROMISSZUMOK	16
HELYESEN TALPALNI	17
JUTAS ÜRÜGYÉN – A TISZTHELYETTES-KÉPZÉSRŐL (3.)	18
GONDOLATOK AZ ÁRPÁD-VONALRÓL (2.)	20
HUSZONHAT ÉV EGYENRUHÁBAN	22
A címlapfotó Hoványi Gergely hadnagy felvétele	

EMLÉKEZÉS A HŐSI HALÁLT HALT KATONÁKRA

Győrben, az evangélikus Öreg-templomban január 8-án tartottak megemlékezést a Győri Magyar Honvédegyesület szervezésében. Mint elhangzott, az egyesület kötelességének érzi, hogy megemlékezzen a világháborúkban, különösképpen a Doni-áttörés során hősi halált halt, illetve fogságban elhunyt katonáinkról.

VITÉZ HORVÁTH ISTVÁN NYÁ. VK. ALEZREDES A MEGEMLEKEZÉSEN

A Himnusz közös elénekélése, illetve rövid műsor után vitéz Horváth István nyugállományú vezérkari alezredes (képünkön) mondott emlékszókat, aki az 52. gyalogezred századparancsnokaként került ki a frontra 1942 őszén. A veterán katonára részletesen felidézte a Don menti harcokat, melyek során ő maga is súlyosan megsebesült, majd bajtársai helytállásáról szólt.

A kegyetlen küzdelemben – 1943. január 12. és február 9. között – a csaknem 200 ezer fős 2. magyar hadseregből több mint negyvenezren veszítették életüket, és hetvenezren sebesültek meg vagy estek fogságba. A Donnál harcoló magyar katonák kivétel nélkül teljesítették a kötelességüket és végrehajtották előljáróik parancsát.

Horváth alezredes beszédét követően az emlékező társadalmi szervezetek képviselői, a tisztelet és a megbecsülés jelképeként, elhelyezték koszorúikat a hősök emléktáblájánál. A csornai premontrai apátság és a 63. sz. Bessenyei György Cserkészcsapat január 16-án emlékezett a Don-kanyart megjárt, vagy ott hősi halált halt csornai honvédekre. A szentmisén és az azt követő megemlékezésen díszőrséget álltak a Soproni Honvéd Hagyományörző Egyesület tagjai. A zsúfolásig telt templomban Rácz István főhadnagy, tábori lelkész emlékezett a 68 évvel ezelőtti eseményekre. A megemlékezés koszorúzással zárult.

Gulyás Attila őrmester
A szerző felvételei

TISZTESSÉG, TUDÁS, FEGYELEM

„Az értelemből három dolog fakad: a helyes gondolkodás, a helyes beszéd és a helyes cselekvés.”

Démokritosz

Tisztelt Olvasók!

Köszöntöm Önöket a nagy múltra visszatekintő Honvéd Altiszti Folyóirat újabb évfolyama első számának hasábjain. Egy új, nehéz feladatban bővelkedő esztendőre előretekintve nagyon fontosnak tartom, hogy a folyóirat legyen képes megfelelni eredeti céljának, a tiszthelyettesi állomány szolgálatteljesítése minőségi fejlesztésének, a katonai hivatással és a szolgálattal összefüggő kérdések igényes megjelenítésének. Segítse a tiszthelyettesek és általában a katonai közösségek szakmai ismereteinek fejlesztését.

A demokritoszi gondolatban megfogalmazott hármasság legfontosabb elemének a helyes cselekvést tartom. Tetteinkben a maga végső tisztaságában kell megjelennie helyes gondolkodásunk és beszédünk alapjának. A haza védelme érdekében helyes cselekvésre van szükség, amelyben az Önök – a Magyar Honvédség tiszthelyettesi kara – elkötelezett, tudatos tettei kulcsszerepet töltenek be.

Az elmúlt esztendőben megkezdődik a Magyar Honvédség képességeinek fejlesztését, amelynek fő irányát egy, a XXI. század színvonalán álló, az ország fegyveres védelmére képes, korszerű nemzeti haderő kialakítása képezi. Ebben a felelősségteljes és magas szintű követelményeket támaztó feladatban legfontosabb erőforrásunk jól képzett és felkészült, odaadó, áldozatos szolgálatot teljesítő személyi állományunk. A Magyar Honvédség katonái az elmúlt évben nehéz, olykor kritikus helyzetekben bizonyították, hogy képesek és képesek a haza védelmére. Gyakorlótereken, súlyos katasztrófahelyzetekben és nemzetközi műveletek során egyaránt számos elismerést vívtak ki, és bizonyossá tették: az ország minden helyzetben számíthat katonáira.

2011-ben a fő hangsúlyt ennek a stabil alapnak, az emberi erőforrásban rejlő lehetőségeinknek a megerősítésére kívánjuk fordítani. Egy átfogó humánstratégia kialakítása alapvető jelentőségű a kiszámíthatóság, a tervezhető biztos jövő, az alkotó erők közös képességekre szervezése, a hatékony, közös

erőfeszítések elérése érdekében. A tiszti, tiszthelyettesi és legénységi állomány stabilitása, jól belátható pályaképe szolgálja az alapot a szolgálatteljesítés feltételeinek fejlesztéséhez mind a hivatásos, mind a szerződéses, mind pedig az újonnan kialakuló tartalékos állomány esetében.

A rendelkezésünkre bocsátott anyagi források hatékony felhasználásában is hangsúlyozni kívánjuk ennek a stratégiai célkitűzésnek az elsőbbségét. Az alegységek és egységek képességeit alapjaiban meghatározó egyéni képességek fejlesztésének és katonáink alkalmazhatósága megerősítésének kiemelt jelentőséget kell kapnia a következő időszakban. Az egyéni fegyverzetet, felszerelést és ruházatot oly módon kell alkalmassá tennünk, hogy képessé tegyék katonáinkat a huszonegyedik századi követelmények teljesítésére. A feladatok végrehajtásának eredményessége, hatékonysága és a biztonság meghatározó szempontja fejlesztéseinknek.

Az erős egyéni felkészültség és kiképzés az alapja a közösségi teljesítményeknek. A katonai képességek fejlesztésének alapfeltétele a tudás, a katonai szakmai kultúra erősítése. Mind a tiszti, mind a tiszthelyettesi állomány képzésében jelentős fejlődést kell elérnünk. Nemcsak mélyebb, stabilabb megalapozottságú katonai szakmai tudásra van szükség, de kulcsfontosságú a tudás teljesítőképesége és alkalmazhatósága. Olyan fiatal tisztekre, tiszthelyettesekre van szükségünk, akik magas szintű ismereteik mellett katonai-szakmai képzettségükkel, katonai vezetői készségeikkel és emberi tartásukkal képesek a legmagasabb szintű vezetői feladatokat megoldani. Ennek érdekében határozott szándékunk a tisztképzés megújítása, amelynek egy fontos állomása az önálló Ludovika Zászlóalj létrehozása.

A tiszthelyettesi képzésben is a megalapozott katonai szakmai tudás, a gyakorlat elsődlegességének érvényesítése adja az elhatározott korszerűsítés vezérfonalát. Szolgálati szabályzatunk elírja: „A tiszthelyettesek kötelesek példát mutatva megvalósítani a legénységi állományú katonák és a kisebb alegységek felkészítését, biztosítani a rendet, fegyelmet...”

Eredményesen kiképezni csak az tud, aki maga is mestere szakmájának, megfelelő módszertani ismeretekkel bír, és személyét tekintve hiteles az állománya előtt. Mindehhez

pedig tudatosan vállalt fegyelem kell, amely a Magyar Honvédség működésének alapja. A tisztelem, a tudás és a fegyelem egymást feltételező alapértéknek kell megfigyelnie katonai szolgálatunk egészét. A Magyar Honvédség tiszthelyettesi állományának szakmai ismereteire, áldozatkész szolgálatára, építő javaslataira nagymértékben számíthatunk.

Ahhoz, hogy kitűzött céljainkat sikerre vihessük, közös gondolkodásra és együttes cselekvésre van szükség a szolgálati élet minden területén. Aktív, alkotó gondolkodásra biztatom tehát Önöket. A Honvéd Altiszti Folyóirat egy fontos közösségi fórum lehetőségét biztosítja, melynek hasábjain aktívan hozzájárulhatnak ehhez a közös munkához. Formálják a lapot olyan folyóirattá, amely szakmai képességeink fejlesztését szolgálja, amely segíti, hogy katonáink, tiszthelyetteseink megfelelhessenek a kor követelményeinek, és sikerrel teljesítsék megmértetéseiket. A Honvéd Altiszti Folyóirat mutasson irányt a fejlődés útján, legyen a lap szakmai igényességük fokmérője, adja tükröképét egy korszerű, a haza védelme iránt mélyen elkötelezett, huszonegyedik századi tiszthelyettesi karnak. Mindehhez kívánok a lap minden olvasójának és munkatársának sok sikert, erőt, egészséget!

Dr. Benkő Tibor vezérezredes
Honvéd Vezérkar főnök

ÚJABB MAGYAR TISZTHELYETTES ELISMERÉSE

Az olaszországi Solbiate Olonában, a NATO Gyorsreagálású Hadtestparancsnokságán (NATO Rapid Deployable Corps, NRDC-ITA) újra nagyon büszkék a magyar katonák. Ez annak köszönhető, hogy Zsíros Tamás zászlóst választották a 2010-es év III. negyedévé legjobb tiszthelyettesének. Ezzel párhuzamosan jogot szerzett arra, hogy részt vegyen a 2010-es év legjobb tiszthelyettese címért kiírt versengésben is.

Elhivatottság, felkészültség, magas színvonalú munkavégzés

Zsíros zászlós 2009 júliusában érkezett a parancsnokságra. Nemcsak magasságával és fizikai erejével (aki személyesen ismeri, tudja, miért írom ezt) nyerte el az itt dolgozók elismerését, hanem katonai professzionalizmusával, szakmai felkészültségével, elhivatottságával és mindennapi magas színvonalú munkavégzésével is.

Zsíros zászlós nemcsak a parancsnokság napi életében vesz részt aktívan, hanem azon kívül is. Többek között egyik felelőse a magyar kontingens kiképzésének, elnökségi tagja a parancsnokság úszószakosztályának, tagja a síszakosztálynak, illetve állandó résztvevője minden sportrendezvénynek. Emellett egyik megalapítója és szervezője a 2010-ben meghirdetett „Nemzetközi Fitnessz Kihívás” (International Fitness Challenge, IFC) nevű sorozatnak. E sorozat egyik állomása a parancsnokság úszóversenye, amelynek Zsíros zászlós volt a főszervezője, illetve csapatkapitánya a Harctámogató (Combat Support) divízióknak. Itt-tartózkodása alatt már két alkalommal érdemelte ki a Bundeswehr ügynevezett „Katonai Kiválóság” jelvényét is, miután teljesítette az előírt fizikai (úszás, futás, magasugrás, súlylökés) és katonai (lövészet, menetgyakorlat, elsősegélynyújtás) követelményeket.

Szentendrétől Solbiate Olonáig

Zsíros zászlós a szentendrei Katonai Szakképző Iskola és Kollégium mélyégi felderítő szakán kezdte katonai pályafutását, majd az iskola sikeres elvégzése után Szolnokra került az akkori 34. Bercsényi László Felderítő Zászlóaljhoz. Az alakulathoz mindig hű maradt, onnan került mostani beosztásába is.

Ő volt a legelső magyar katona, aki részt vett

az Amerikai Szárazföldi Haderőnem Különleges Erőinek (US Army Special Forces) kiképzésén (fegyvermester), és nagyon aktív részt vállalt a 34. Bercsényi László Különleges Műveleti Zászlóalj felállításában. Több más tanfolyamot is végzett az Egyesült Államokban, illetve szolgált Afganisztánban és Irakban is több alkalommal.

A magyarok újrztak

Mit is érdemes tudni a magyar zászlós által elnyert megítélésről? Először is azt, hogy eddig hat alkalommal választották meg tiszthelyettes valamely negyedév legjobbjának – és ebből kettő magyar volt. Az első Pasztercsák László zászlós (MH 25/88. Könnyű Vegyes Zászlóalj, Szolnok), őt követte négy olasz tiszthelyettes, majd Zsíros zászlós. Még mielőtt valaki azt hinné, hogy csak olasz és magyar katonák szolgálnak a parancsnokságon, azoknak álljon itt néhány adat. A parancsnokságon tizenöt nemzet katonái teljesítenek szolgálatot, melyből nyolc ország (Amerikai Egyesült Államok, Nagy-Britannia, Franciaország, Németország, Olaszország, Spanyolország, Görögország és Magyarország) delegál tiszthelyetteseket is. Ehhez még hozzáadódik a parancsnokság működését biztosító logisztikai, híradó- és katonai rendőr alakulatok tiszthelyettesi létszáma is. Tehát összességében mintegy ezernégyszáz tiszthelyettes közül választják ki a legjobbat.

Átfogó értékelés után döntenek

A győztes fényképe fogadja a parancsnokságra belépő személyeket, ez is jelzi a cím rangját. A díjazott megkapja a parancsnokság vezénylőzászlósának – WO1/OR9 Mario BOSCU – emlékérmét is, illetve azt a jogot, hogy versenybe induljon az év legjobb tiszthelyettese címért. A jelölteknek a vezénylőzászlós által összeállított tiszthelyettes-tesztület előtt kell megje-

lenniük, ahol több mutató alapján osztályozzák őket. Először is értékeli a katonai megjelenést (egyéni ápoltság, egyenruha viselése), majd számba veszik az eddig elért katonai kitételeket, a missziókban való részvételt, a megszerzett képességeket. Ezt követi a tesztület által feltett kérdésekre történő válaszadás. Itt szokás a jelenleg folyó katonai műveletekről, különösen Afganisztán tekintetében, katonai értékekről, a parancsnoki láncról, a tiszthelyettes-támogató csatornáról, a nők szerepéről a hadseregben, a jövőbeni elképzelésekről, tervekről, a családról és még nagyon sok másról, amelyek befolyással és hatással vannak a katonáira. Ez a meghallgatás körülbelül 20 percet vesz igénybe. A tesztületi tagok mindegyike osztályozza a jelölteket, természetesen titkosan. A meghallgatás után a pontszámokat összeadják és a legtöbb pontot szerzett jelölt lesz a győztes.

2011 elején voksolnak arról, hogy ki lesz 2010 utolsó negyedévének legjobb tiszthelyettese, majd azt követően választják meg – Zsíros zászlós részvételével – a 2010. év legjobbját. Nagyon szorítunk neki, hogy sikerüljön megnyernie ezt a címet is, ezzel még nagyobb dicsőséget szerezve saját magának, az itt szolgáló magyaroknak, a Magyar Honvédségnek és természetesen a Magyar Köztársaságnak is. Bízom benne, hogy a Honvéd Altiszti Folyóirat következő számában arról számolhatok be, hogy egy magyar tiszthelyettes lett az év legjobb tiszthelyettese az NRDC-ITA parancsnokságon.

*Nagy László törzszászlós
nemzeti rangidős tiszthelyettes
HQ NRDC-ITA, Solbiate Olona,
Olaszország. „Bevetésre kész!”*

A NYELVTUDÁS MA MÁR ALAPKÖVETELMÉNY

Napjainkban elengedhetetlen az idegen nyelv ismerete a hadseregben is. A különféle NATO-beosztásokhoz, a külföldi missziókban való részvételhez alapvető feltétel az idegen nyelv ismerete. A katonai tanintézetekből kikerülő fiatal tisztek és tiszthelyettesek már beszélnek nyelveket, de ez nem volt mindig így a tiszthelyettesi állományban.

A szerencsésebb kollégák hamar bekerültek egy nyelvtanfolyamra, de szép számmal szolgáltak, szolgálnak olyanok is a honvédségben, akik esetében az idegennyelv-tanulást – szolgálati elfoglaltságuk és leterheltségük miatt – a közvetlen parancsnokuk nem támogatta, bár nekik is szükségük lett volna a nyelvtudásra. A

városi legendák szerint némelyeket „büntetésből” küldtek nyelvi képzésre, hogy addig se okozzanak gondot az alakulatnál. A másik véglet: jó szakembereknek hosszú éveket, sőt évtizedeket kell várniuk, hogy ismét iskolapadba ülhessenek és nyelvet tanulhassanak. Találkozhattunk olyan katonákkal is, akiket a közvetlen parancsnokuk nagy nehezen elengedett nyelvtanfolyamra, de a tanórák után minden nap be kellett járniuk dolgozni. És természetesen voltak olyanok is, akik minden lehetőségből kimaradtak, ám ők tanulni akartak, ezért szabadidejükben képezték magukat, saját zsebből fizetve a tanfolyamokat, illetve nyelvtanáraikat.

OSZTÁLYKÉP A NÉMETET TANULÓ CSOPORTRÓL

A tiszthelyettesi állomány nyelvképzése nagyobb részt a szentendrei MH Kinizsi Pál Tiszthelyettes Szakképző Iskolában, kisebb részben a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Béképartnereségi Katonai Nyelvképzési Központjában történik, ahol az angol, francia és német nyelvet sajátíthatják el a hallgatók. A tiszthelyettesi állomány többsége az angolt tanulja, illetve igen elenyésző, kis százalékban a francia és a német nyelvet. A NATO hivatalos nyelve az angol, de éppúgy fontos a másik két nyelv is. Például misszióban, egy többnemzeti táborban nagy szükség lehet a második idegen nyelvre is, például a németre. Ezt a nyelvet hadseregszinten meglehetősen kevesen beszélnek, és tanulására is csekély igény mutatkozik.

A Béképartnereségi Katonai Nyelvképzési Központban 500 és 300 órás ciklusokban folyik a német nyelv oktatása. A közelmúltban jömagam is résztvevője lehettem egy német nyelvtanfolyamnak. Az oktatási tematika civil és katonai, a képzés színvonala magas szintű, színes és sokrétű. A tanárok felkészültsége kiváló, az általuk tartott órák magas színvonalúak. Az oktatás kis létszámú csoportokban történik mind a magyar, mind a külföldi hallgatók esetében.

Ez természetesen előny, hisz mindennap és minden tanórán több idő jut egy-egy hallgatóra. A nyelvtanár befejeztével a még nyitott kérdésekben konzultációs lehetőség nyílik a tanárokkal, ami a hallgatók számára igen hasznos. Természetesen mi, hallgatók is segítünk egymásnak a különféle problémák megoldásában. Nagyon érdekes volt a budapesti német nyelvkövetségén tett látogatás, a katonai attaséval folytatott kötetlen beszélgetés. A tanfolyam végén vizsga keretében adtunk számot megszerzett tudásunkról, majd kézbe vehettük nyelvvizsga-bizonyítványunkat is.

Surányi Barnabás zászlós

KITÜNTETÉS A BÁTORSÁGÉRT

Példaként állhat *Ress Dániel őrmester* minden fiatal előtt – így méltatták a korábban Afganisztánban szolgálatot teljesítő tiszthelyettes helytállását a január 3-án Kaposváron tartott megyenapi ünnepségen. Az eseményen az MH 64. Boconádi Szabó József Logisztikai Ezred állományában szolgáló *Ress Dániel* is kitüntetést vehetett át.

Az őrmester a közelmúltban tért haza Afganisztánból. Az MH Tartományi Újjáépítési Csoport (MH PRT) gépkocsivezetőjeként teljesített szolgálatot az ázsiai országban. Azon a tragi-

kus 2010. augusztus 23-i napon ő vezette azt a gépkocsit, amit találat ért. A támadást követően azonnal tette a dolgát, teljesítette a kötelességét. Bátorságát, helytállását elismerve *Gelencsér Attila*, a Somogy Megyei Közgyűlés elnöke a megyenap alkalmából elismerésben részesítette. A politikus elismerően szólt a marcali születésű fiatalemberről, hangsúlyozva, hogy példaként állhat minden ifjú előtt, legyen az civil vagy katona.

(parbeszed.hu)

VESZPRÉMI KATONÁK HELYTÁLLÁSA

A 2010. októberi vörösiszap-katasztrófát követő mentési és kárelhárítási munkálatokban a Magyar Honvédség jelentős erővel vett részt. Folyóiratunk tavaly decemberi számában a győri rakétások segítségnyújtásáról írtunk. Mostani összeállításunkban az MH 54. Veszprém Légtérelenőrző Ezred állományának helytállását mutatjuk be. Amikor a Katasztrófavédelmi Operatív Csoport (KOCS) elrendelte a riasztást, a veszprémi katonák a lehető leggyorsabban cselekedtek, mert tudták, hogy nagy a baj, és minden emberi segítségre szükség lesz. A vörösiszap-katasztrófa során az ezred katonái sikeresen helytálltak a számukra kijelölt települések mentési és kárelhárítási munkálataiban. A részt vevő állománynak, munkája elismeréseként, a honvédelmi miniszter a Katasztrófa-elhárításért Szolgálati Jel kitüntetést adományozta.

Mindenki önként vállalta a feladatot

Antal István törzsőrmester:

– Szokványos hétköznapnak indult az a bizonyos október 14-e; szokásos munkámat végeztem, amikor délután fél három körül megszólalt a telefon az irodámban. Közölték velem,

hogy katasztrófaradiót rendeltek el, és azonnal sorakozzunk eligazításra. Tudomásul vettem, de ekkor még nem tudtam, hogy mi történt. A sorakozón közölték velünk a leglényegesebb információkat; az állomány döbbenet hallgatta a tragikus híreket, majd a feladatszámbást. A jelentkezés önkéntes volt a mentési munkálatokra, de az egész század jelentkezett, és mindenki önként vállalta a mentési és kárelhárítási feladatokban való részvételét.

– *Mikor indultatok el a katasztrófa helyszínére?*

– Az eligazítást követően azonnal megkezdtük a szükséges anyagok – sátor, élelmiszer (konzerv), hálósák, gumicsizma, védőruházat, szerszámok – vételezését. Egy óra múlva már az Ural teherautó platóján utaztunk a katasztrófavédelem raktára felé. Ott tábori

ágyakat, lepedőket, pokrócokat, védőruhákat, élelmiszert pakoltunk a teherautókra, majd megindult a menetoszlop Devecserbe, az iszapömlés egyik helyszínére. Szörnyű volt látni a Veszprémbe száguldó, szírnázó mentőhadát. Devecserhez közeledvén tapasztaltuk, hogy a 8-as főútra is jutott az iszappól. A teherautó platóján, a ponyva alatt megjelent a levegőben a száradt vörösiszap-por, aminek kesernyész ízt éreztük a szánkban, csípte a szemünket, irritálta a nyálkahártyánkat. Gázárlarcot vittünk magunkkal, de nem használtuk,

mert kaptunk védőmaszkot, amelyben könnyebb volt dolgozni.

– *Mi történt a megérkezésetek követően?*

– A katasztrófavédelem által tartott eligazítást követően felvettük személyi védőfelszerelésünket, majd az egy csoportban összegyűlt, feszülten várakozó helyi lakosoknak segítünk a még épen maradt ingóságai mentésében, a kiköltöztetésben. Az állomány másik fele pedig lepakolta a teherautókat, és a helyi iskola tornatermében ideiglenes szükségszállást rendezett be.

Megállás nélkül dolgoztunk másnap reggelig

Dombi Péter őrmester:

– Döbbenetes volt a látvány, vörös volt minden. Seholy senki, síri csend mindenütt, mint egy kísértetvárosban. Szanaszéjjel hordott használati tárgyak, biciklik, robogók hevertek az út mentén, autók felborulva, tele iszappal. A lakosság javainak mentése után az utakat kezdtük el megtisztítani, mögöttünk a tűzoltók locsolóvízzel próbálták eltávolítani az útról a még ottmaradt iszapot, majd a vegyvédelmisek kezdtek permetezni az utat folyékony mentesítő-anyaggal.

Megérkezésünkől teljes erőbedobással, megállás nélkül dolgoztunk másnap reggelig, a váltás megérkezéséig. Az első nap volt a leghosszabb műszak. Reggel hét órától este hét óráig dolgoztunk a kárelhárításon. A későbbiek folyamán nagyon jó munkakapcsolat alakult ki a helyi lakosokkal, az önkéntes segítőkkel, illetve a katasztrófavédelmi szakemberekkel, a tűzoltókkal.

Egy élet munkája veszett el pillanatok alatt

Túri György őrmester:

– Aznap délutánra, a munkaidő letelte után, havi nagybevásárlást terveztem a feleségemmel. Álomban sem mertem gondolni,

hogy az élet más programot fog számomra kijelölni, és Magyarország legnagyobb ökológiai katasztrófájának helyszínén fogok tevékenykedni. Devecserbe érkezvén az ideiglenes szükségszállás berendezése és a logisztikai ellátó pont felállítása volt a feladatunk; ezt befejezve mi is mentünk a fémesszagú vörös „lekvárt” lapátolni. A látvány döbbenetes, szörnyű volt; egy élet munkája veszett el pillanatok alatt. A korábban élettel teli település úgy nézett ki, mint egy szellemváros.

– *Milyen volt a logisztikai ellátásokatok?*

– Az első nap estéjén, illetve másnap reggel a magunkkal hozott „páncélosokat” (konzerv) bontottuk fel, és teát főztünk a mozgókonyhában. A kézmosást a tűzoltóautónál oldottuk meg. A következő napokon már bőséges étkezést biztosítottak számunkra. Egy nap kétszer kaptunk meleg ételt, amit kulturált körülmények között, az erre kijelölt sátrakban tudtunk elfogyasztani. Mindig rendelkezésre állt sima víz, ásványvíz, üdítő, tea, kávé. Meg voltunk elégedve az ellátással, és egyben köszönjük alakulatunk logisztikusainak a munkáját.

Ha szükség lenne rá, bármikor visszamennénk

Szántai Balázs tizedes:

A munka befejezése után, másnap reggel a tűzoltók és a vegyvédelmisek egyenként lemosták a rajtuk lévő védőruházatot, a nálunk lévő szerszámokat, majd a levetett ruhát és védőeszközöket egy erre a célra kijelölt veszélyeshulladék-gyűjtőbe raktuk. Közben megérkezett a váltásunk, átadtuk a folyamatban lévő feladatokat és elindultunk hazafelé.

– *Milyen érzéssel tértetek haza a rendkívüli feladat-végrehajtás után?*

– Nagyon jó érzés volt segíteni a szerencsétlenül járt embereken. Ha szükség lenne rá, bármikor visszamennénk. Büszke vagyok rá és örülök, hogy segítségére lehettem a katasztrófa áldozatainak. Úgy gondolom, nyugodtan beszélhetek többes számban, mert aki ott volt közülünk, mindenki így gondolja. Jó volt látni az összefogást a bajba jutottakért. Fáradtan és kimerülten érkeztünk be a veszprémi laktanyába, ahol alakulatunk parancsnoka, Szűcs József mérnök ezredes megköszönte a munkánkat. Jólesett a gesztus, hisz másnap reggel ismét folytattuk a kárelhárítási munkákat, három hónapon keresztül, váltásos munkarendben.

Surányi Barnabás zászlós
A szerző felvételei

OKUČANI – TIZENÖT ÉV TÁVLATÁBÓL

A Daytonban elfogadott és Párizsban aláírt megállapodás után, 1995 decemberében találkozhattunk a híradásokban először az MH Magyar Műszaki Kontingens (MMK) nevével, amely létrehozásával hazánk is bekapcsolódott a délszláv válság békés rendezését biztosító, NATO vezette erő (IFOR) munkájába. Összeállításunkban felidézzük, hogyan emlékeznek vissza az MH 37. II. Rákóczi Ferenc Műszaki Ezred állományának tagjai a tizenöt évvel ezelőtti időszakra, milyen tapasztalatokat szereztek IFOR-, SFOR-tevékenységük során.

Szakmai kihívásnak tartottam a feladatot

Erdélyi Miklós főtörzsőrmester, szakasz-tiszthelyettes

– *Hogyan került a misszióba?*

– Az elsők között jelentkeztem, az akkori beosztásomnak megfelelően folyófelderítő bűvár helyre pályáztam, sajnos a többes jelentkezés miatt nem kaptam beosztást, így csak egy évvel később, 1996 decemberében kezdhettem meg külszolgálatomat. Nagy várakozással tekintetem a misszióra, benne a folyófelderítő bűvár beosztásra. Kiutazásunk után rövidesen befe-

jeződött az IFOR-misszió, és megkezdődtek az SFOR-műveletek. A váltás, az átadás-átvétel időszakában mi a táborban kaptunk – elsősorban a napi étellel és várható feladatainkkal kapcsolatban – felkészítést, és a szolgálatok ellátása mellett ismerkedtünk a helyi viszonyokkal.

– *Miként emlékszik az akkori szakmai feladatokra?*

– Szakmai kihívásnak tartottam a feladatot, ma is így tekintek vissza részvételemre a Slavonski Brod-nál rombolt híd helyreállításában, amelyben a felderítési és biztosítási feladatok mellett számtalan bűvár feladatot is végrehajtottunk. Büszkeséggel tölt el, hogy ott lehettem Mos-

tarban az Öreghíd köveinek kiemelésénél, ahol számtalan új eljárást alkalmaztunk, például előszerkezetet használtunk munkánk során.

Emlékezetes marad számomra ez a feladat azért is, mert elismerést kaptam rendkívüli helytállásomért, az alig néhány fokos, sebes vízű Neretva folyóban végzett munkámért. 1999-ben újra kiutazhattam, sajnos csak egy fél évet tudtam a misszióban tölteni, mert folytatni kellett megkezdett tanulmányaimat. Mindkét alkalomra jellemző volt a jó elhelyezés és ellátás, szakmailag új dolgokat tanultam, sok tapasztalatra tettem szert, ami meghatározta a későbbi szakmai előmeneteletem is.

A MOSTARI ÖREGHÍD KÖVEINEK KIEMELÉSE UTÁN. AZ ELSŐ SORBAN BALRÓL A MÁSODIK ERDÉLYI FŐTÖRZSŐRMESTER (AKKOR TÖRZSŐRMESTER)

Megszerették a katonákat

Rozsi Csaba ny. törzszászlós, önkéntes védelmi tartalékos

– Törzsőrmesterként, műszaki utász beosztást töltöttem be Szentesen, amikor értesültem róla, hogy jelentkezni lehet az MMK következő felkészülő csoportjába. Pontonos gépjárművezető lettem, amihez hozzátartozott a komp és hídépítés, amire a Dunán készítették fel bennünket. 1996 júliusában utaztam ki Okučaniba, ahol közel egy évet töltöttem el a misszióban.

– *Milyen feladatokban vett részt?*

– Elsőként a Slavonski Brod közelében található pontonhíd fenntartásában vettem részt, amibe beletartozott (a vízállás függvényében) a pontonelemek kivétele, vagy számuk növelése, a híd tisztítása és karbantartása. Kéthetes turnusok váltották egymást, két hétig voltunk távol állandó táborunktól, mialatt az amerikaiak biztosították számunkra az ellátást. Természetesen voltak más feladataim is,

részt vettem több hadihíd, Mabey & Johnson híd építésében, rombolt közúti és vasúti hidak helyreállításában; ennek során a szaktudás mellett nem egyszer szükség volt a magyar katonák leleményességére is. Emlékezetes feladat számomra a pontonhíd-építés Bosanska Krupa mellett, a szeszélyes vízállású Una folyón. Szerecsésnek mondhatom magam, hogy éveken keresztül hazatérésem, az MMK 2002-es megszűnése után, 2004-ben tagja lehettem a szentesi műszaki dandár állományából létrehozott magyar műszaki századnak, amely elvégezte a Dobo 3 híd bontását.

– *Mit jelentett önnek a misszió?*

– Számomra katonaként az első olyan kihívás volt, ahol távol a hazától meg tudta ma-

MABEY & JOHNSON HÍD TELEPÍTÉSI MUNKÁITAI

gát mérni az ember; jó volt más nemzetek katonáival találkozni, együtt dolgozni, ami megalapozta a későbbi külszolgálataimat is. Építeni és helyreállítani mentünk, felemelő érzés volt segíteni azokon az embereken, akik szenvedő alanyai voltak a háború pusztításának. Megkedveltek bennünket, azt is mondhatnám, megszerették a magyar katonákat, amit több alkalommal személyesen is megtapasztaltam.

Számos élményt őrzök

Varga István mérnök alezredes, parancsnokhelyettes

– 1996 januárjában az egykori szentesi műszaki technikai ezred állásépítő zászlóaljának törzsfőnöki beosztásából kerültem ki Boszniába. Az előzetes személyi beszélgetés alapján az út-, hídépítő század első szakaszában kaptam rajparancsnoki beosztást. Több katonatársammal együtt felkészülésünk

az első lépcsőben Szegeden történt, majd Ercsiben folytatódott. Ide vonták össze azokat a technikai eszközöket és felszereléseket, amelyekkel a kiképzést folytattuk; később ezeket szállítottuk ki Okučaniba. Többnyire gyakorlati kiképzést folytattunk, nagy hangsúlyt fektetve az alegységek összekovácsolására – ismert, hogy az első időszakban tartalékos állomány is részt vett a kontingens munkájában. A negyedik szerelvénnyel, január 15-én érkeztem meg a műveleti terület-

re, ahol rajparancsnoki beosztásom ellátása mellett áprilisig hadműveleti tiszt feladatokat is végeztem a zászlóalj törzsben.

– *Milyen feladatokban vett részt?*

– 1996-ban már nyolcadik éve voltam tiszt, egy csapat tagjaként dolgoztam, szinte észre sem vettem, hogy mennyi mindent elvégeztünk a közel egy év során. Ehhez hozzájárult, hogy minden feltétel biztosított volt a munkavégzéshez, gondolok itt az ellátásunkra, anyagok, eszközök biztosítására. Többnyire út- és hídépítési, valamint műszaki felderítési feladatokban vettem részt.

– *Bizonyára őriz emlékeket abból az időből.*

– Számos szép emléket, élményt őrzök. Közéjük tartozik a TMM-3 híd telepítése a Sana folyón, Sanski Most közelében, ahol én voltam a kijelölt állomány parancsnoka. Egy felrobbantott vasbeton közúti hidat váltottunk ki. Parancsnokként vettem részt a közel négy hétig tartó szállítási és útjavítási feladatokban, amelyet közösen végeztünk egy amerikai műszaki csoporttal Dubrava és Odzak környékén. A misszióm végén, „Az IFOR barátságos arca” művelet keretében, Okučani központjában elkezdtük egy majdani templomnak az alapjait kiásni, ami több ezer köbméter föld mozgatásával járt. Úgy tudom, hogy felépült az a templom, szívesen emlékszem erre a feladatra is.

A SANA FOLYÓN TELEPÍTETT TMM-3 HÍD

Fontos és meghatározó küldetés volt

Nyers József mérnök ezredes, parancsnok

– A szegedi műszaki dandár állományából 1996. január végén utaztam ki az egykori hadszíntérre, a horvátországi Okučaniba, ahol az MMK műszaki zászlóaljának törzsfőnöki beosztását töltöttem be közel egy évig. A kontingens első parancsnoka dr. Ronkovic József ezredes, a zászlóalj parancsnoka pedig Létai Attila alezredes volt. Előljárói megkeresésre, hogy részt kívánok-e venni ebben a feladatban, természetesen igent mondtam, hiszen az akkori Magyar Honvédség egyetlen út- és hídépítő zászlóaljának parancsnokaként úgy gondoltam, ha a mozgásszabadság biztosításáról szól ez a kontingens, akkor nekem ott a helyem. A felkészítésünk Szegeden kezdődött és Ersciben fejeződött be.

– Milyen feladatok vártak a műszakiakra ebben az időszakban?

– Én felderítő feladatot kaptam, a Bosna folyón egy rombolt vasúti és közúti vasbeton híd műszaki felderítésével kezdtem, ami minden szempontból új volt számomra. A következő időszakban egy 40 tonnás alacsonyvízi hidat építettünk azon a területen, ahol a háború idején a Sarajevót körülvevő frontvonal húzódott. A hídépítéssel párhuzamosan egy másik híd előkészítését, valamint hídmegerősítést is végrehajtottuk, olyan környezetben, ahol a veszélyek még nagyon mindennapiak voltak. A közel egy hónapos munka során többször kellett riasztani az állományt a szörvénys lövöldözések miatt, amelyek szerencsére nem ellenünk irányultak; akkor még nem tudtuk, hogy Boszniában például esküvő, vagy más ünnepségek alkalmával

is eldördülhetnek a fegyverek. Szakmai kihívásként tekintek vissza a Volinja közelében, az Una folyón található rombolt vasúti híd és pálya helyreállítására, ahol a Hídépítő Részvénytársasággal közösen végezett munkáról a helyszínrre látogató honvédelmi miniszter is elismerően nyilatkozott. Az említett feladatokhoz hasonlóan, a csoport parancsnokaként vettem részt közel három hónapig a Tuzla–Zvornik vasútvonal helyreállításán, melyet az olasz vasútépítő ezred egy századával közösen végeztünk. Az olaszokkal egyébként nagyon jó munkakapcsolat alakult ki, sőt barátságok is születtek. Azt is mondhatnám, hogy családias volt a hangulat; ezt azzal erősíteném meg, hogy ők a pasztát, mi a gulyást főztük ugyanazon a helyen, majd mi ettük a pasztát, ők meg a gulyást.

– 1999 júniustól újabb egy évet szolgált a balkáni hadszíntéren. Számlított rá, hogy visszatér?

– Második alkalommal is volt szerencsém a magyar kontingens munkájában részt venni, és azt is nyugodtan szerencsésnek mondhatom, hogy július elsejétől 2000. június végéig én lehettem a kontingens parancsnoka. Ez már egy más jellegű feladat volt, békés körülmények között végeztük szakfeladatainkat az SFOR alárendeltségében. Ismert, hogy csökkent az SFOR-erők létszáma, a kontingens létszáma is kisebb volt a kezdetinél. Változott a feladat jellege, inkább a magyar műszakiak által az előző években épített hidak ellenőrzésére, karbantartására, esetenként azok bontására irányult. Ezek mellett közel egy évig folyamatosan részt vettünk az SFOR-parancsnokság Butmirban kialakított tábora területének előkészítésében, utak, átjárók, faházak építésében, helikopter-leszállóhelyek kialakításában, a tábor védelmét szolgáló

eszközök telepítésében. 1996-hoz hasonlóan, a magyar katonákat most sem érte támadás. A kontingensről talán annyit még el kell mondani, hogy nagyon fegyelmezett állománya volt, szerencsére halálos kimenetelű balesetet nem szenvedett senki, illetve olyan jellegű esemény sem történt, amelynek komolyabb következményei lettek volna.

– Mit jelentett önnek a misszió?

– Számomra szakmailag is igen nagy tapasztalatokat adott, nagyon jó csapattal dolgozhattam együtt. Katonai pályafutásom legkiemelkedőbb eseményei közé sorolom mind az első, mind a második időszakot, tehát a törzsfőnöki, illetve a parancsnoki tevékenységet. Ezzel együtt egyértelmű, hogy a kezdeti, az 1996-os feladat-végrehajtás volt a nehezebb.

– Sokat utazott, bejárta szinte egész Boszniát, ha ismét eljutna arra vidékre, mit nézne meg szívesen, állnak-e még a megépített műtárgyak?

– Sokat jártam Boszniában; szörnyű, hogy az a terület tele van aknával, és talán már soha nem lesz olyan, amilyen előtte volt. Gyönyörű a táj, nagy élmény volt ilyen szempontból is részt venni a feladatokban. Azóta turistaként jártam azokon a területeken, ahol korábban szolgáltam. Sajnálattal tapasztaltam, hogy elburjázott a gaz egykori okučani táborunk területén. Az ideiglenes építményeket, fahidakat, Mabey & Johnson hidakat zömében elbontották, a vasbetonból épültek viszont megvannak, működik a Tuzla–Zvornik vasútvonal. Tudomásom szerint a Volinja-i vasúti híd még azon a pilléren áll, amit mi építettünk a Hídépítő Részvénytársasággal.

– Hogyan látja most, másfél évtized után, a kontingens küldetését?

– Úgy gondolom, hogy ez a kontingens nagyon fontos és meghatározó volt a műszakiak számára, szakmailag sokat jelentett az állománynak. Bízom benne, hogy valamikor még lesz hasonló feladatunk. Szövetségeseink megismerték a műszaki munkáját, akik egy meghatározó időszakban a középpontban voltak, és szép sikereket értek el. A műszaki kontingens tevékenységével nagy elismerést szerzett a Magyar Honvédségnek, az országnak, hiszen nem ismertek bennünket, nem voltunk NATO-tagok, idegenkedve néztek ránk. Véleményem szerint a kontingens munkája nagyban elősegítette csatlakozásunkat a katonai szövetséghez. Megismertették a magyar katonák elhivatottságát, szakmai tudását, hozzáértését, leleményességét.

Az összeállítást készítette:
Fekete Imre ny. főörzészászlós
Fotók: a szerző felvételei és archív

VASÚTI HÍD HELYREÁLLÍTÁSA VOLINJA KÖZELÉBEN. A FOTÓN NYERS JÓZSEF EZREDES (AKKOR ÖRNAGY)

MEGEMLEKEZÉS EGY LEGENDÁRÓL

A MiG-29-esek és üzemeltetők emlékére

2010. december 7. szomorú dátum azoknak, akik elhivatottan, szakmai hozzáértésük maximumát nyújtva üzemeltették a magyar légierő elmúlt 17 évének meghatározó típusát, és szomorú dátum azon rajongók számára is, akiknek a MiG-29 volt az „igazi” vadászpilóta. Ezen a napon az utolsó kiképzési repülést hajtott végre a Dongó század, és utoljára láttunk MiG-29 köteléket magyar felségjellel a kecskeméti légterben. A típus búcsúzott és elkészült.

De mit is jelentett a Fulcrum a bázisnak? A MiG-29-esek rendszeresítése és a kecskeméti repülőtérre történő telepítése hosszú távon biztosította és befolyásolta a bázis jövőjét és működését. A típusnak köszönhetjük a bázis infra-

törnek, amely akkor igen kevés légierőben volt elérhető. A légiharc-képességek mellett nem hanyagolható el a gép földi célok elleni bevetettségének sem. A rendelkezésre álló, nem irányított rakétafegyverzet és a különböző méretű hagyományos bombák komoly pusztító erőt jelentettek. A Magyar Honvédség új, háromszög alakú felségjele a MiG-29-en jelent meg először külföldi, hollywoodi akciófilmben, természetesen a jófiúk oldalán. Sokan emlékeznek még a „Harc az öböl felett” című film forgatására, a főszereplők – Rutger Hauer és Robert Patrick – közvetlenségére.

A típusal külföldi repülőnapokon elért eredmények alapozták meg légierőnk és a honvéd-

mésztesen csak azok értik, akik a típusal éltek és azt éltették.

Éltettük a típust, de sajnos van, akinek az életét vette. Rácz Zsolt barátunk a MiG-29-esel hajította végre utolsó felszállását. Halálát nehezen dolgoztuk fel, de a gép és az emberek tették a dolgukat. Helyálltak a délszláv válság idején, bizonyították a NATO-csatlakozás során, mikor is a kecskeméti állomány volt a pozitív példa. Folyamatosan biztosították a fegyveres légvédelmi készenléti szolgálatot, melynek során bajba jutott gépszemélyzeteknek nyújtottak segítséget, illetve légtérsértőket kényszerítettek leszállásra, vagy kísérték ki szoros felügyelet alatt a Magyar Köztársaság légtéréből. 2001. szeptember 11-ét követően a „Kétfarkúval” biztosítottunk kiemelt nemzetközi és hazai rendezvényeket, eseményeket. Biztonságot nyújtottunk.

Ezek a feladatok most már egy új típusra és állományára hárulnak, de ne feledjük, hogy a Gripen repülő állomány jelentős része szintén a MiG-29-en nőtt fel és vált vadászpilótává.

December 7-én a típus végleg átadta a stafétát. Érdemei elvülhetetlenek, feledhetetlenek. Az utolsó repüléssel a legenda nem halt meg – tovább él azokban, akiknek köszönhetően megszületett. Köszönet mindenkinek, aki a típust repülte, irányította, célra vezette, javította, üzemeltette, kiszolgálta!

Most a JAS-39 Gripenen a sor, melyről szintén elmondható, hogy legalább olyan képességfejlesztést hozott a Magyar Honvédség számára, mint a MiG-29-es 1993-ban. Olyan képességek jelentek meg a honvédség arzenáljában, mint a látótávolságon túli légi célok megsemmisítése, a földi célok precíziós megsemmisítési képessége, zárt és titkosított adatátviteli képesség, légi felderítés. Olyan képességek, melyek eddig hiányoztak, és amelyek a Magyar Köztársaság légtérének védelmét, valamint a szárazföldi haderő légi támogatását és oltalmazását biztosítják. Ezek a képességek gyökeresen változtatják meg a magyar légierő eddigi alkalmazási alapelveit. Új gondolkodásmódra van szükség, amely valóban az összhaderőnemiséget feltételezi és igényli. A két haderőnemnek ismét ki kell dolgoznia az együttműködési eljárásokat, módokat, amelyeket be is kell gyakorolni. A légierő nem önmagáért létező szervezet. Biztonságot és támogatást nyújt nemzetének és nemzete haderejének.

Berec Zoltán ezredes
Fotó: Zrínyi Média

struktúrájának jelentős fejlesztését (A1-es hangár, fedett állóhelyek, hajtóművezető hely, új központi zóna, új navigációs eszközök stb.), a légierő harcértékének '90-es évekbeli jelentős növekedését.

A 28. az akkori idők szerint korszerű vadászgép nagyon komoly erőt képviselt a rendszeresített fegyverzetével együtt. Rendelkezésre álltak a közepes hatótávolságú R-27 levegő-levegő rakéták, a manőverező légiharcra kifejlesztett R-73-s légiharc-rakéták, amelyek a rendszeresített sisak-célzóberendezéssel olyan képességet és lehetőséget biztosítottak a repülőgép-veze-

ség hírnevét. A NATO-csatlakozást követően szinte valamennyi szövetséges légierő velünk akart gyakorlatozni, és közös kiképzési repülést folytatni, kipróbálni magukat a típusal és a hajózó állományunkkal szemben. A listán olyan meghatározó és legendás gépek szerepelnek, mint például az F-14, F-15, F-16, F-18, Rafale, Mirage-2000, Harrier, MC-130H. Ezekhez a repülésekhez számtalan élmény és történet kapcsolódik. Légi győzelmek, merész manőverek és olyan hibák, amelyet csak a MiG-29 tudott megbocsátani. Emlékszünk még a megtépzott mogyoróbokorra és a butykos hatyúra. Ezt ter-

EGY KEROSZINILLATÚ EMLÉK

Búcsú a MiG-29-esektől

– Írjátok! Résezi... – és kezdődött egy hosszú felsorolás, ami magában foglalt mindent. A legapróbbtól a legnagyobbig. Írni kellett, mert délután, amikor magoltuk, akkor bizony tisztában voltunk vele, a feladat nem kicsi, és nekünk úgy kell visszamenni majd, hogy amit itt tanulunk, látnunk, azt tovább kell adni a többieknek, gond nélkül. Így nem is sokat problémáztunk, hanem írtunk, és már akkor igyekeztünk memorizálni mindent, mert az is világos volt számunkra, hogy a következő nap sem lesz egyszerűbb. Tanultunk, megállás nélkül, csak néha engedtünk meg magunknak egy kis pihenőt, lazítást. Így teltek a hetek, hónapok, és mi azon voltunk, hogy a legjobbak legyünk mindenben, mert ez volt a feladatunk, amit végre akartunk hajtani.

Aztán hazajöttünk, és következtek a hétköznapok. És most nagyon finoman fogalmaztam. Igencsak dolgos hétköznapokban volt részünk. Nem túlzás, ha azt mondom: gyakran erőn felül teljesített mindenki. Természetesen, volt gond is, nem is kevés, de igyekeztünk mindent megoldani. Aztán következett az az időszak, amelyet mi csak az aranyidőknek nevezünk akkor. Gyakorlatok, bemutatók, utazások, és megint csak gyakorlatok, megállás nélkül. Itthon és külföldön, egyaránt. És ahogy telt az idő, kezdtük megis-

merni egyre jobban. Mindegyiknek saját lelke volt. Mindenki tudta és hitte, hogy így van. Mert együtt voltunk éjjel, nappal, télen, nyáron. Szinte családtag lett. Minden rezdülését ismertük, és igyekeztünk mindentől óvni. Feltettük, mert a miénk volt. Így éreztük. Ha baja volt, igyekeztünk javítani. Mindig, minden körülmény között. Akkor örültünk, ha minden rendben volt, és mehetett. Hiába, a repülő-műszaki már csak ilyen. Kap egy gépet, amit megszeret, a magáénak érez, és onnantól szinte ennek él, érte dolgozik; mindenre büszke, amit meg tud tenni ő és a gépe. Ismeri, szereti. Óvja, szepíti.

És most, egy irodából nézve, hallgatva a híreket, összeszorult gyomorral veszi tudomásul: ami az övé volt, ami meghatározta az életének egy jelentős szakaszát, már nem teszi többé azt, amire hivatva volt. Nem repül. Nagyon nehéz elmondani, leírni, mit is érez ilyenkor az ember. Nehéz, mert nem ért dolgokat. Vagy ha érti is, akkor azt is megfogalmazza, hogy miért kellett

ennek így történnie. És ha tud bizonyos dolgokat, akkor még inkább nem érti. Nehéz az elfogadás ilyenkor.

Valahogy dicstelennek tűnik az ilyen vég. Egy valami azonban biztos: ez a repülőgép mindenképpen kitüntetett helyet kap – mert azt kell kapnia – a magyar légierő történetében. Ez nem lehet másképp.

Emlékek, képek, arcok jönnek elő. Események, ahol ott voltunk. Milyen érdekes, hogy én, akinek szerencséje volt az első leszálló gépet fogadni tizenhét évvel ezelőtt, most annak tudatával néztem a híradásokat, hogy az utolsó leszálló gépnél a fiam is dolgozott. Az eltelt idő nem is volt egy emberöltő. Csak tizenhét év. Szinte semmi. Mit is mondhat ilyenkor az a katona, aki úgy érzi, hogy ez a repülőgép segítette hozzá mindenhez, amit eddig elért a pályafutása során. Csak hallgatni tud.

Tóth László főtörzsszázlós
Fotó: Zrínyi Média

A PÁSZTORÉTELEKTŐL A MAI KATONAKONYHÁIG

A Honvéd Altiszti folyóirat 2010/6. számában megjelent „A missziós állomány fizikai és pszichikai felkészítésének fontossága – VII. rész” című írás, s ez arra készítetett, hogy megkérdezzék egy nagy gyakorlatot szerzett volt fősz-

kácsot arról, hogyan jutnak érvényre a cikkben foglaltak a gyakorlatban.

Forján Sándor nyugállományú zászlós több helyütt is gondoskodott a katonák étkeztetéséről. Aktív katonai pályáját a szentesi MH 37. II. Rákóczi Ferenc Műszaki Ezred főszakácsaként fejezte be. Jelenleg a kiskunfélegyházi Petőfi Sándor Bajtársi Egyesület vezetőségi tagjaként tevékenykedik. Forján zászlós Karcagon született, ott nőtt fel; a sütés-főzés művészetét a szüleitől tanulta.

– Figyelembe veszi-e a főszakács, hogy milyen összetételű állomány étkeztetéséről gondoskodik?

– Természetesen. Lényeges szempont, hogy az ország melyik területéről való a katona, mivel az adott szokások másként jelentkeznek az Alföldön és megint másként a Dunántúlon. Elismerem, jómagam „alföldiesen” főztem, főzök, kicsit fűszerebben, talán zsírosabban is. Véle-

ményem szerint az állomány fizikai igénybevitelét is figyelembe kell venni az étlap tervezésekor. Például a légvédelmi és a műszaki katona fizikai igénybevitelében között jelentős eltérés van. A műszaki katona fizikai terhelése jóval nagyobb, a hídverés, netalán az ár- és belvízvédelmi feladatok nagyobb igénybevételt jelentenek. No persze jól gazdálkodni, minőségi, szép és jó nyersanyagokat beszerezni, még hozzá a rendelkezésre álló keretek figyelembevételével, nem könnyű.

– Sokszor látom nagy rendezvényeken, sőt Ópusztaszeren is találkoztunk, a katonacsaládok találkozásán.

– Igen, aktív koromban és ma is szívesen vetem, veszek részt rendezvényeken, szakácsversenyeken. A katonacsaládok ópusztaszeri találkozásán több mint nyolcezer embernek főztünk, és mindenki meg volt elégedve.

Déli József nyá. ezredes

A TISZTHELYETTES-KÉPZÉS DILEMMÁI

A Magyar Honvédség hivatásos és szerződéses állományú katonáinak jogállásáról szóló 2001. évi XCV. törvény (Hjt.) egyértelműen határozza meg a katonák előmenetelének rendjét. A törvény az előmenetel feltételei között meghatározott iskolai végzettséget (szakképesítést) ír elő a magasabb beosztás, valamint az ehhez kapcsolódó rendfokozat elnyeréséhez. „Az MH beosztásaiban végzendő feladatok ellátásához szükséges szakmai feltételek azon alapulnak, hogy az azt betöltő személy megfeleljen az ország fegyveres védelmére történő felkészítésen, valamint a rendeltetés szerinti alkalmazás sajátosságaiból következő, különleges ismereteken, jártasságokon, készségeken és képességeken, valamint szakmai gyakorlaton, tapasztalaton alapuló követelményeknek” – rögzíti a Magyar Honvédség egyes beosztásaihoz kapcsolódó munkaköri követelményekről szóló 20/2002. (IV.10.) HM-rendelet. Tehát a katonai szakmai követelmények a meghatározóak, nem a polgári alkalmazhatóság.

Jelen írásomban azt vizsgálom: vajon szükséges-e minden, a hadseregben betöltendő munkakör ellátására államilag elismert szakképzés keretében felkészíteni a tiszthelyetteseket vagy egyes beosztásokhoz az egyszerűbb (és olcsóbb) belső képzést lenne célszerű előírni. Utóbbit természetesen úgy kellene megszervezni, hogy az segítse elő a polgári életbe való majdani visszailleszkedést. Elemzésem célja nem ok-okozati összefüggések keresése, hanem a tényfeltárás és ezek alapján következtetések, javaslatok megfogalmazása.

Képzés, előmenetel a hadseregben

A fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény (a továbbiakban: Hszt.) érettségire épülő, állami szakképesítésként elismert tiszthelyettes-képzést határozott meg. A 1/1997. számú HM-rendelet szerint katonai szakképesítéssel további és rokon munkakörök, foglalkozások (például a katonai kiképző szakképesítéssel a 3419 FEOR számú oktatástechnikus) tölthetők be, így a katonai képesítés a polgári életben is hasznosíthatóvá válhatott.

Az állománycsoport szakemberszükségletét az iskolarendszerű képzés mellett a nem katonai oktatási intézményekben képesítést szerzett, hivatásos vagy szerződéses tiszthe-

lyettesi állományba vettek belső, tanfolyamrendszerű felkészítése egészítette ki. 1999-től 2004-ig – az államilag elismert képzés mellett – működött a csak a hadseregben elismert belső tiszthelyettes-képzési forma. Ennek keretében olyan szerződéses katonákat készítettek fel középiskolai végzettséghez nem kötött tiszthelyettesi beosztások ellátására, akik erre parancsnokaik javaslatára, szolgálatuk alatt szerzett gyakorlati tapasztalataik, motivációjuk, fizikai, pszichikai és kommunikációs képességeik alapján alkalmasnak bizonyultak.

Az alkalmazás és az előmenetel feltételeinek vizsgálatok abból kell kiindulni, hogy a szerződéses katona olyan munkavállaló, akik megszerzett képzettségük alapján, adott beosztásra (feladatra), meghatározott időtartamra kötnek munkaszerződést a Magyar Honvédség általuk választott szervezetével. A szakbeosztású legénységi és a tiszthelyettesi állományban a beosztás ellátásához tehát – az általános katonai ismereteken túl – a munkakör betöltéséhez előírt, megfelelő polgári képzettséggel (szakács, szerelő stb.) is rendelkeznie kell.

Az alkalmazó parancsnok fegyelmezett, terhelhető, egészséges munkaerőt vár az adott katonai feladatra. A felvételkor tehát csak olyan munkavállalót fogadhat, aki rendelkezik ezekkel a kompetenciákkal, és nem kell azzal foglalkoznia, hogy a szolgálati viszony megszűnése után hogyan illeszkedik vissza a civil életbe a leszerelő katona. A társadalmi rendszernek viszont feladata és érdeke a visszailleszkedés elősegítése, a rekonverzió.¹

Figyelembe kell venni azt a sajátos munkaerő-foglalkoztatási körülményt, hogy a honvédség speciális munkáltató, mert kevés olyan beosztás van, amely teljesen megfelel a polgári életben szerzett képesítésnek. A szakképzett munkavállalók egy része feladja a tanult szakmáját, amikor a katonai pályára lép. Ez számukra a civil életbe történő visszailleszkedést nehezíti meg, mivel kiesnek a gyakorlatból.

A honvédség egyedi foglalkoztatáspolitikai jellemzője, hogy személyi állományának jelentős része az aktív kora elején jár. A foglalkoztatott munkaerő jelentős részének pedig még viszonylag fiatalon vissza kell térnie a civil munkaerő-piacra, mivel alkalmatlanná válik a katonai szolgálattal járó terhelések elviselésére.² 2004-ben 1864 fő, 2005-ben 1465

fő, 2006-ban 1424 fő, 2007-ben 1878 fő, míg 2008-ban 1097 fő távozott a honvédség kötelékéből. Ez öt éves viszonylatban átlagosan évi 1546 fő távozását jelentette.³ Az elmúlt évek során a leszerelt szerződésesek többsége szerződésének lejáratát ideje előtt vált ki az állományból, ezen belül közel 30% még a próbaidő alatt.

A jogszabályok szerint a szerződés lejáratát előtt 6 hónappal vizsgálni kell a hosszabbítás lehetőségét. Amennyiben a szerződést nem hosszabbítják meg, akkor meg kell tervezni a polgári életbe visszaállítás folyamatát. A Hjt. szerint a szerződéses állomány tagjai maximum 20 évet szolgálhatnak. Előmeneteli lehetőség hiányában azonban egyes rendfokozatokban olyan tiszthelyettesek válnak ki a rendszerből, akik még igen messze vannak a maximális szerződési idő elérésétől. A tiszthelyettesek főtörzsrösteri rendfokozattal és tízéves szolgálati idővel kerülhetnek hivatásos állományba. Sokan azonban nem tudnak, vagy akarnak idáig eljutni.

A Magyar Honvédség 2008 – 2017 közötti időszakra készített humánstratégiája értelmében egyszerre kell megoldani az új típusú képességek kialakítását és a haderő beillesztését a magyarországi munkaerő-piaci folyamatokba. Mindezek mellett a 2003-ban kidolgozott új OKJ-s katonai szakképzéseknek már csak rokon szakképesítésként lehetett megjelölni a polgári szakképzettséget (például a Honvéd tiszthelyettes I. hadtáp ágazati szakképesítésnél a vegyipari gépészmérnök, a töltőállomás-kezelő, eladó a rokon képesítés). Az 1993-as OKJ-val ellentétben már nem használható a „szakképesítéssel betölthető további és rokon munkakörök, foglalkozások” megjelölés, így a polgári életben nem feltétlenül elfogadott.

A Magyar Honvédségben is nagy szükség van a szakképzett munkaerőre, miközben társadalmi szinten is jelentkezik a szakképzett munkaerő hiánya. Másfelől a kiválasztás során egyre több érettségivel nem rendelkező, de szakképzett katonáról bizonyosodik be, hogy alkalmasak lennének tiszthelyettesi előmenetelre.⁴ Vizsgáztatóként rendszeresen beszélgetek a tiszthelyettes-képzésben részt vevő szerződéses katonákkal, akiket foglalkoztat az előmenetel, a hivatásos állományba vételi lehetőség, a nyugdíj, valamint a civil életbe való visszailleszkedés kérdése. E beszélgetések tükrében, valamint az elmúlt évek tényei és tapasztalatai alapján úgy vélem, is-

mét érdemben kellene foglalkoznunk a honvédség oktatási/képzési rendszerével. A katonai képzés kialakításánál pedig figyelemmel kell lenni a társadalmi, munkaerő-piaci folyamatokra.

Államilag elismert vagy belső képzés

A katonai tevékenységek szervesen beletartoznak a társadalmi tevékenységek és folyamatok rendszerébe, sőt sok helyen a civil munkakörökkel azonos szakmai tartalmakat és követelményeket is jelentenek.

Az egészségügy, a gazdálkodás, a gépjárművezetés, -javítás stb. területén egyértelműen csak a polgári szabályzók alkalmazásával lehet működtetni a hadsereget, a polgári életben is elismert képesítéssel lehet beosztást betölteni. Nem szükséges tehát külön katonai oktatást szervezni, egyszerűbb készen „megvenni” az alkalmas munkavállalót, aki a civil végzettségével majdan vissza tud illeszkedni a polgári életbe.

Jól bevált rendszert alakítottunk ki a polgári életből tiszti, tiszthelyettesi állományba vettek beillesztésével. Évente ma is több tiszt és tiszthelyettes kerül állományba a polgári életből, mint a katonai oktatási rendszerből.⁵ Mindez érvényes a szakmunkás-képesítéshez kötött beosztásoknál is: csak a civil autószerelő végzettséggel lehet katonai gépjárműszerelő szerződéses beosztást betölteni. Ezzel szemben, ha katonai gépjárműszerelőt képezünk, azt úgy kell tennünk, hogy szükség esetén autószerelői munkakörben is képes legyen elhelyezkedni.

Immáron évtizedes kérdés, hogy miért probléma, ha egy speciális képzettségű és beosztású katona (például harcjárművezető, szakács, informatikus stb.), aki igazi szakember, akár nyugdíjig, 20-40 évet is szolgál az adott beosztásban, ha a szakmai, fizikai, egészségügyi követelményeknek megfelel? Ez nem csak igazságosabb és humánusabb megoldás lenne, hanem költségkímélőbb is, mert a kiképzés az egyik legköltségesebb elem. Ezek lennének az igazi speciális szakbeosztások.

Szabályzók, követelmények, ismeretek

A tiszthelyettesi utánpótlás szempontjából az érettségivel, szakképzettséggel rendelkezők nagy aránya megfelelő alapot nyújt a minőségi kiválasztásra. A 2010-ben alap kiképzésre bevonult állomány képzettségi adatai alátámasztják ezt. A Magyar Honvédség Központi Kiképző Bázisra (MH KKB) bevonult 577 főből főiskolát végzett 17, gimnáziumot 87, szakkö-

zépiskolát 259, szakmunkásképzőt 155, általános iskolát 59 fő.

A szerződéses katonák jelentős része érettségizett, illetve szakképzett munkavállaló. Közülük abból lesz jó tiszthelyettes, aki szolgáltatás teljesítése során emberileg, szakmailag bizonyított, és akit erre a parancsnok saját jogkörében kiválasztott. A csapatok részéről drasztikusan csökkent a nappali, iskolarendszerű képzési igény. A parancsnoki értékítélet szerint a katonai előmenetel döntően a már a rendszerben lévő, gyakorlati tapasztalatokkal rendelkező szerződéses legénységi katonákra épült, akik minden jellemvonásukban csak a felnőttképzés szabályai szerint oktathatók.

Felmérések által alátámasztott személyes tapasztalataim azt mutatják, hogy az előmenetel érdekében a katonák jelentős része hajlandó részt venni olyan rövidebb idejű, célirányos, akár távoktatási formájú továbbképzésekben, amelyek egybeesnek a kötelezően előírt át- és továbbképzési követelménnyel. Az oktatási szakemberek dilemmája az, hogy mikor és milyen területen biztosítsa a képzési rendszer a lehetőséget a tanulásra, ami a honvédségnek és a polgári életbe visszailleszkedni kívánó állampolgárnak is jó.

A honvédelmi vezetés külső kényszer nélkül írta elő az államilag elismert szakképzettséget a beosztások betöltéséhez, a szolgálati időhöz előírt képzési rendszert az előmenetelnél, a felle, vagy kifele elv érvényesítését a szolgálati viszonyról.

„Az MH beosztásaiban végzendő feladatok ellátásához szükséges szakmai feltételek azon alapulnak, hogy az azt betöltő személy megfelelően az ország fegyveres védelmére történő felkészítésen, valamint a rendeltetés szerinti alkalmazás sajátosságaiából következő, különleges ismereteken, jártasságokon, készségeken és képességeken, valamint szakmai gyakorlaton, tapasztalaton alapuló követelményeknek.”⁶ Egyértelmű a szabályozás. A hadseregben a katonai szakmai követelmények a meghatározók, nem a polgári ismeretek. Nem azzal akarok vitatkozni, hogy jó-e az államilag elismert katonai képesítési rendszer. Azt vitatom, hogy vajon a jogszabály alapján előírt katonai követelményeknek minden munkakörben csak államilag elismert végzettséggel lehet-e megfelelni. Véleményem szerint a katonai alapszakmát az egységes alapkiképzés és az arra épülő általános katonai és vezetői képzés ismeretanyaga adja. Erre építve kapja meg minden katona a munkaköréhez előírt speciális szakmai ismereteket. Egy polgári szakképzés megfelelő alapot ad a katonai szakképzéshez, de nem helyettesíti azt. Ezért problémás például az, hogy 2004 óta a KVNR⁷ tanfolyam csak egy 6 hetes rövidített alapkiképzés,

amit általában nem követ a beosztásához szükséges szakképzés, pedig azt a Hjt. előírja.⁸

Tapasztalatok

A tiszthelyettes-képzés a kilencvenes évek közepétől teljesen betagozódott az állami szakképzés rendszerébe. A tiszthelyettesi szakképző intézmények által 1995–2003 között adott szakképzésekkel betölthetők voltak további és rokon munkakörök, foglalkozások (például a katonai kiképző szakképzéssel a 3419 FEOR számú oktatástechnikus, így a katonai képesítés a polgári életben is hasznosítható). Az OKJ 2003-as átalakítása során a Honvéd tiszthelyettes I., II. és a Honvéd zászlós képesítéseknek már csak rokon civil szakképzéseik voltak, emiatt a polgári életben nehezen hasznosíthatók.

A katonai szakképzésben az iskolarendszerű képzés követelményei a meghatározók, emiatt az oktató beosztásban lévőknek pedagógiai végzettséggel kell rendelkezniük. Azok a tiszthelyettesek, akik főiskolai végzettséget szereztek, zömmel tiszti beosztásba kerültek. Az oktatás tárgyi feltételei terén sok hiányosság tapasztalható. A tiszthelyettes-iskolán 2008. szeptembertől megteremtődött a jogi feltétele az iskolarendszeren kívüli, felnőttképzési rendszerű oktatásnak. 2009 szeptemberétől megkezdtek az érettségizettek mellett az azzal nem, de polgári szakképzettséggel rendelkező szerződéses katonák szakképzését, akik részszakképzés megkezdésével tiszthelyettesi beosztásba kerülhetnek. A munkatapasztalatra építő, azt elismerő nyolchetes kontakt-képzéssel, a parancsnokok elvárásának megfelelően, hatékonyan biztosítják a szerződéses tiszthelyettesi beosztások feltöltését.

Lehetőségek

Véleményem szerint a szerződéses legénységi állományú katonák előmenetelére épülő tiszthelyettes-képzés bizonyította eredményességét. A fenti folyamat kiteljesedését jól mutatják a honvédelmi miniszter által a 2009–2010. személyügyi évre kiadott humánpolitikai irányelvek, amelyek rögzítik, hogy a tiszthelyettesi állomány utánpótlása elsősorban a legénységi állományból belső toborzással történik, „... amelynek során a kiválasztás alapja a nyújtott teljesítmény, a megszerzett szakmai tudás és tapasztalat”.

A 2008-ban végrehajtott kiképzési felülvizsgálat jegyzőkönyve és a Honvéd Vezérkar főnök éves kiképzési intézkedései a Magyar Honvédség fejlesztésének fő irányai között rögzítik a haderő felhasználói igényeihez jobban igazodó katonai oktatási-képzési rendszer kialakításának feladatát.

Elgondolkodtat, hogy 2003-ban a nappali képzésben részesült 364 fő mellett 69 szerződéses tisztas fejezte be tanulmányait levelező képzésben; 2010-ben 98 fővel szemben 242 fő szerződéses végzett a felnőtt képzésben.⁹ Teljes mértékben egyetérték azzal az elgondolással, hogy felnőttképzési regisztrációval rendelkező MH-szervezet végezze a katonai szakképzést, kilépve az iskolarendszerű képzési formából. Nem vagyok iskolaellenes, de a közoktatási törvényre épülő iskolarendszerű szakképzéssel szemben a felnőttképzési előírások szerinti képzés jobban igazítható a haderő felhasználói igényeihez, alkalmasabb a munkatapasztalat elismerésén alapuló képzéshez. Megítélésem szerint azonban az oktatás/kiképzés átalakítása csak a jelenlegi rendszer működtetésével párhuzamosan történhet.

Nem szabad feladni az OKJ-s katonai szakképzést! Sok olyan beosztás van, ahol előírás az államilag elismert, illetve a hatósági képesítés, ez alól nem lehet kitérni.

Véleményem szerint a tiszthelyettes-képzés terén az elmúlt időszakban nem volt jó irányba tett lépés a katonai szakképzések képzési idejének egységes két évre növelésének terve. Különösen, ha figyelembe vesszük azt a tény, hogy több mint ezer feltöltetlen beosztás van, valamint azt, hogy a tiszthelyettesi előmenetel lehetőségeit kihasználva a parancsnokok a rövid idejű rész-szakképzésre való beiskolázást preferálják.

2010-ben 242 fő kapott rész-szakképzést, ezzel lehetőséget a tiszthelyettesi előmenetelre. A két éves képzést régóta igényelték a technikai ágazatok (például a repülő sárkányhajtóműszerelő stb.), amelyek magasan képzett, szakszolgálati engedéllyel rendelkező szakembereket igényelnek. Ezekre a speciális képzésekre

viszont minimális a beiskolázási igény. Azon érdekes elgondolkodni, hogy a kifejezetten katonai (lövész, felderítő, harcokszó stb.) képességeket igénylő tiszthelyettesi beosztások betöltéséhez „csak” katonai belső képesítést irjanak elő. A honvéd tiszthelyettes lövész ágazat szakképzéssel csak katonai munkakör tölthető be, civil nem; másfelől bizonyított tény, hogy a tapasztalt tisztasból jobb parancsnok képezhető, mint az iskolapadból kikerülő őrmesterből.

Véleményem szerint az 1999 óta végrehajtott belső képzések tapasztalatai is bizonyítják a fenti javaslat megalapozottságát. A rekonverzió érdekében a német mintájú, kiválás előtti, a szolgálatosszóló függő képzési támogatás nyújtását tartom jó megoldásnak.

A zökkenőmentes átalakítás érdekében kiemelt fontosságúnak tartom a kiképzési, oktatási rendszer átalakításával kapcsolatos mielőbbi vezetői döntések meghozatalát. Az átalakítás – az anyagi erőforrások biztosításán túl – több éves személyügyi előrelátást is igényel.

A figyelem középpontjába a megtartó képességet mint a honvédség alapvető érdekét kell állítani, mert egyrészt igen költséges a kiképzés, másrészt a tapasztalt, elégedett munkaerő értékesebb, miközben természetes, hogy a képzési rendszerben kezelni kell a határozott idejű szolgálatot vállalók kiválaskori, egyéni érdekeit is. A haderő alkalmazhatósága és a munkaerőpiac változása miatt szükségszerűnek látom a tiszthelyettes-képzés felülvizsgálatát, és a tiszthelyettesek számára az alkalmazható általánosított olyan, új követelményeknek megfelelő képzési rendszer kialakítását, ahol egymás mellett működik a belső és az államilag elismert képzés.

Szalay Zoltán ezredes

HONVÉD ALTISZTI FOLYÓIRAT

Megjelenik évente hat alkalommal, minden páratlan hónapban

Kiadja a Honvéd Vezérkar

A kiadásért felel:

Orosz Zoltán vezérőrnagy

Szerkesztőbizottság:

Elnök: Bogdán Tibor törzsszászlós, a Magyar Honvédség vezénylőzászlósa

Szerkesztik a Magyar Honvédség vezénylőzászlósai

A folyóirat kiadásában és terjesztésében közreműködik a Zrínyi Média – HM Kommunikációs Kft. Felelős vezető: Dr. Gubcsi Lajos ügyvezető
Kiadói főszerkesztő: Zsalakó István

Szerkesztőség:

Felelős szerkesztő: Kiss Zoltán

Olvasószerkesztő: Győri László

Korrektor: Zilahy Tamás

Főmunkatárs:

Fekete Imre ny. főörzsszászlós

Szerkesztőségi titkár: Bali Józsefné

A szerkesztőség címe:

1087 Budapest, Kerepesi út. 29/B

Telefon: 272-02, 459-5355, fax: 459-5354

e-mail cím: altiszti@regiment.hu

A tördelés a Zrínyi Média grafikai stúdiójában készült.
Tervezőszerkesztő: Gróf István
Nyomdai munkák: HM Térképészeti Közhazsnú Nonprofit Kft.
Felelős vezető: Németh László ügyvezető

Ár nélküli, belső terjesztésű kiadvány

HU ISSN 1586-2917

A folyóirat teljes terjedelmében olvasható a www.parbeszed.hm.gov.hu portálon

A Honvéd Altiszti Folyóirat tagja az Európai Katonai Sajjtársövetségnek (EMPA)

A lapban megjelenő közlemények tartalma nem feltétlenül esik egybe a Honvéd Vezérkar adott kérdésben kialakított álláspontjával. Ettől függetlenül helyt adunk a témában megjelenő más szakmai nézőpontoknak is, amennyiben azok a megoldás irányába hatnak.

¹ Benkő Tibor altábornagy: A rekonverzió mint a professzionális haderő humánerőforrás- gazdálkodásának egyik stratégiai kérdése. PhD értekezés. ZMNE, 2010

² Dr. Krizbai János ezredes: Javaslat a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény egyes rendelkezéseinek ágazati érdekből történő alkalmazása, valamint a Magyar Honvédség személyi állományának – egyes esetekben hozzátartozóinak – munkaerő-piaci pozícióját javító támogatások továbbfejlesztésére. Kézirat. HM, 2005. 5. p.

³ Benkő Tibor: Humánerőforrás-gazdálkodás 2007-ben a szervezeti átalakítás tükrében. Társadalom és Honvédelem, 2009/2.

⁴ Ezt az igényt szolgálta ki a 20/2002. HM-rendelet, amely meghatározza azokat a tiszthelyettesi munkaköröket, amelyek feltöltése során, a beosztás jellegének megfelelő szakképzés vagy megfelelő katonai-szakmai előképzés és felkészülés megléte esetén, a középiskolai végzettségtől el lehet tekinteni. A rész-szakképzés beemelése a katonai szakképzési rendszerbe is ezt a tendenciát erősítette.

⁵ A MH KKB évente átlagosan 100 – 150 fő polgári életből tiszthelyettes állományba vett személy KVNR képzését hajjta végre (a ZMNE-n 80 –100 fő a tiszti KVNR-létszám).

⁶ 20/2002. HM-rendelet 4. § (1)

⁷ A nem katonai oktatási intézetben végzett, tiszti, tiszthelyettesi állományba vett személyek tanfolyama köznyelven: katonai végzettséggel nem rendelkezők (KVNR) tanfolyama.

⁸ Hjt. 43§.(7) Az állományba felvett személy részére – a katonai alapképzésben részesültek kivételével – a szolgálat jellegének megfelelő általános katonai, illetve a beosztásához szükséges tanfolyam, szakiskola, szaktanfolyam elvégzését és vizsga letételét kell előírni.

⁹ MH KPTSZI tanulmányi adattár

VÉLEMÉNYEK, VITÁK, KOMPROMISSZUMOK

A tiszthelyettesi karriermodellről

Kétezer-tíz novemberében, két alkalommal a szokásosnál is pezsgőbb élet zajlott a 43. Híradó- és Vezetéstámogató Ezred székesfehérvári laktanyájának parancsnoki épületében. Az Összhaderőnemi Parancsnokság alárendeltségébe tartozó alakulatok vezénylőzászlósi jöttek össze, hogy Kovács József vezérőrnagy – az MH Összhaderőnemi Parancsnokság parancsnoka – utasításának megfelelően a jövő tiszthelyetteseinek mindennapjait befolyásoló pályaképről, a karriermodell kialakításáról tanácskozzanak.

A feladat nem volt csekély. Az ott lévőknek az volt az érzése, hogy megkaptuk azt a bizonyos „üveggömböt”, amibe belenézünk, és merészet álmodtunk.

Miért is kell a tiszthelyetteseknek karriermodell, pályakép? A válasz egyszerű. Mert jelenleg nincs működő pályamodell. Törvények, szabályzók, elképzelések vannak, de ezek, a jelenlegi helyzetben csak kusza jogi „valamit” alkotnak. Emellett látjuk, naponta tapasztaljuk, hogy az előmenetel, a beiskolázás és még sok más, a mindennapokat jelentősen befolyásoló esemény kapcsán hol, milyen hiányosságokkal kell megküzdenniük a mai tiszthelyetteseknek.

Az első teendő, amit meg kellett tennünk az volt, hogy felállítsuk azokat az alapfelvetéseket, amelyeket a vezénylőzászlósok szerint a pályaképnek biztosítania kell. Rögtön el kell mondani: a javaslatok nemcsak a vezénylők álláspontját

tükrözték, hanem annak az állománykategóriának a véleményét is, amelyet képviselnek. Úgy gondolom, hogy a megfogalmazás így helyes és teljes.

A munka nagy részének elvégzése után elmondható: nagyszabású, teljesen új alapokon nyugvó, szinte történelminek nevezhető feladatvégrehajtás történt. Lehet, hogy a kedves olvasó, a tiszthelyettes kolléga most azt mondja magában, nagy szavak. Ám akik ott voltak, ténylegesen megélték ezt. Miért is mondom, hogy hatalmas jelentősége van – volt – ennek a munkának? Mert meggyőződésem szerint valóban erről van szó. Tudom, szinte látom és hallom: amikor a végleges karriermodell elkészül és ismertté válik mindenki előtt, sokan kritizálják majd, és a hibákat keresik benne. Azonban egy dolgot nem szabad elfelejteni. Ez a modell nem nekünk, pontosabban nem csak nekünk készült. Előre gondolkoztunk, előre akartunk tekinteni, legalább húsz évvel. Ez volt az igazi kihívás ebben a munkában. Hiszen ha belegondolunk, néha egy-két hetet is nehéz előrelátni, nem pedig ilyen hosszú időt. Mi mégis megpróbáltuk, és úgy gondolom, sikerült.

Gondoljunk csak bele, hogy mennyi és milyen tényezőket kell számba venni a tervezéskor. Figelembe kell venni a gazdasági folyamatokat, az ország teljesítképességét; prognosztizálni kell, hogy évek múlva hogyan alakul a munkaerő-piaci helyzet. Társadalmi, szociológiai kérdésekről is kellett gondolkodni, mert azok hatását nem lehet figyelmen kívül hagyni. Természetesen, a munka még korántsem ért véget, hiszen most jönnek az aprónak nevezhető, de annál nagyobb jelentőséggel bíró finomítások. Többek között a karriermodell beillesztése a humánpolitikai koncepcióba.

Mit is lehet tudni a karriermodellről? Reményeim szerint az alakulatok vezénylőzászlósi már megismertették az elképzeléseinket a katonákkal. Az alábbiakban szeretném megosztani a karriermodellel kapcsolatos elképzeléseinket a tisztelt tiszthelyettes-kollégákkal, elkerülve a félretájékoztatót, vagy azt, hogy bármilyen megalapozatlan információ forrása legyen az általunk elvégzett munka.

A számtalan alapfelvetés közül, amin el kellett gondolkoznunk, kiemelkedik a maximális várakozási idő eltörlése, a tanfolyamrendszerű képzések bevezetése, a rendfokozati struktúra átfarmálása, az illetményrendszer megújítása és

a veteránellátás létrehozása. Nincsen lehetőség most ezeket részletesen tárgyalni, de nagyvonalakban, egy-két példán keresztül igyekszem érzékelteni, hogy miben is rejlik az új pályakép lényege.

Jelenleg létezik egy általános és egy speciális előmenetel, ami bonyolítja a személyügyi munkát, és felesleges bürokráciát visz be a rendszerbe. Az érvényes Hjt. szerint, a maximális várakozási idő eltörlésével elő kell lépnie a katonának. Amennyiben nincs beosztás a magasabb rendfokozathoz, fennáll a veszélye annak, hogy nagy tapasztalattal bíró kollégákat veszítünk el. Megengedhetjük ezt magunknak? Úgy gondolom, hogy nem. A mi elképzelésünkben a rendfokozatok között várakozási idő van, de az előrelépés nem kötelező, hanem lehetőség. Nem keverendő össze a speciális előmeneteli renddel, a speciális szakmákkal. Úgy tapasztalom, hogy ez sok esetben még mindig okoz problémát.

A vezénylőzászlósok tervezete alapján minden rendfokozathoz társulna előmeneteli tanfolyam, és ahhoz kapcsolódó vizsga. Azt is leszögeztük, hogy ezeknek a tanfolyamoknak és vizsgáknak nem a mostani rendszer lenne az alapja, hanem tényleges tartalommal megtöltve készítenék fel a tanfolyamon részt vevőket a következő rendfokozatra és beosztásra. Minden szinten nagyobb hangsúlyt fektettünk a katonai vezető-képzésre. Ilyen elemként jelenik meg, hogy magasabb tiszthelyettesi rendfokozatban előmeneteli feltétel lenne, hogy a pályázó rendelkezzen kiképzői vagy oktatói tapasztalattal, amit akár Szentendrén is megszerezhetne. Ezzel biztosítanánk, hogy a kiképzés folyamán, minden alkalommal naprakész, friss információt kapjanak a tiszthelyettesi hallgatók, hiszen az információt a leghitelesebb forrásból, az alakulattól érkező, tapasztalt tiszthelyettes adná át nekik. Mielőtt azonban valaki ismét a hibákat keresné, gondolja végig: hol, mikor és milyen jellegű előmeneteli tanfolyamon vett részt és milyen kiképzést tudna ő maga végigvinni.

Aki látta, hallotta, hogyan is néz ki az ÖHP vezénylőzászlósainak modellje, az tudja, hogy egy újságikkben nagyon nehéz elmagyarázni – és most nem is ez volt a célom. Írásomban szerettem volna bemutatni, hogy mennyire eltérő módon közelítettük meg a karriermodellét, és mennyire újszerű az, amit képviselünk.

Tóth László főtörzszászlós

HELYESEN TALPALNI

Jelen írást közelharckiképző gyalogos altisztek írták német katonák számára. Egy menetgyakorlat során azonban teljesen mindegy, hogy ki milyen nemzetiségű, milyen nációhoz tartozik, legfeljebb a bakancs minősége, de mindenképp a felkészülés számít. Azért az alábbi sorok akár rólunk is szólhatnak, akár nekünk is írhatták volna.

Egy-egy hosszabb menetgyakorlat után a legtöbb katonánál kellemetlen pillanat következik be: gondterhelt pillantást kell vetniük a bakancstól meggyötört, nyüzött lábaikra. A gyanú beigazolódik. A nem elégséges felkészülés, gyakorlás és a bakancs nem megfelelő használata miatt véres vízhólyagok keletkeztek. Irigykedve néznek bajtársaikra, akik vidáman szaladgálnak, és akik a következő napokat nem furdópapucsban töltik el. De hát miről is van szó tulajdonképpen?

A természet az emberi lábat „mezítlábas használatra” tervezte, alkotta meg. A kemény és hegyes talajokon, a fejlődés során a csuszalóp talp hamar elérte a korlátjait. A lábaknak első sorban a lábbeli, a bakancs jelenti a védelmet. A „legjobb barát” azonban egy nehéz, fáradtságos, megerőltető menetnél rettenetesen kínzó, gyötört is lehet. Az eredmény izomgörcs, ledörzsöltség, gyulladás és rándulás. Ami a gyakorlaton bosszúság és harag, a bevetés során szűkös kockázat. A Bundeswehr-bakancs félmagas szára nehéz terepen is stabilizálja a hátizsákkal és fegyverrel felszerelt katonák bokáját. Csak akkor működik azonban megfelelően, ha

helyesen van megkötve. Nem túl szorosra, mert kárt szenved a vérellátás. Időnként utána kell húzni, hiszen az anyag idővel puhul, tágul, a láb pedig megdagad. A kötés alatt a bakancs nyelvének csökkentenie kell a rüsztre nehezedő nyomást. Már a felvételnél ügyelni kell arra, hogy a nyelv középre kerüljön, ránc- és gyűrődésmentes legyen.

A csatlakozást a láb és a bakancs között a harisnya biztosítja. A szolgálatilag leszállított, rendszeresített modellek jobbakként, mint a hírűk; 30% polyamid-tartalommal jobban simulnak a lábhoz, mint a tiszta gyapjú. Ez nagyon fontos, mert a ráncok dörzsölnék. Két pár zokni egymásra húzva több ugyan, azonban a ledörzsölődés veszélye is nagyobb. Az érzékeny, kényes helyeken, mint a sarok és a lábujjak, sebtapasszal lehet a ledörzsölődési helyeket védeni. Általános, minden esetre érvényes ajánlás természetesen nem adható, mert minden láb más – véres vízhólyagok képződését ezért a jövőben sem lehet teljesen elkerülni.

Albert Plohr törzsrörmester Altenstadtból a fentiekhez még a következőket teszi hozzá:

– Egy menetgyakorlatra történő felkészülés során a biztonsági intézkedések a helyes lábá-

MENET. JÓ BAKANCCSAL KÖNNYEBB

a láb nem tud előre csúszni. Néhány kilométer megtétele után célszerű a kötést még egyszer ellenőrizni. Hosszabb idejű menetpihenők alatt a bakancsot ajánlatos levenni, és a lábakat szellőztetni. Menetgyakorlat után a lábakat

A LÁBBELI ÁPOLÁSA IS FONTOS

mossuk meg, ezt követően azonban tartsuk szárazon. A bakancsot is meg kell szárítani, nem tűznél vagy fűtőtestnél – vegyük ki a betétet, és alaposan szellőztessük ki a lábbelit. „Titkos tippek” bakancsszáritáshoz: melegítsünk meg kavicsokat egy fémdobozban, majd dobjuk be azokat a lábbeli szárába; égő teamécsest is beletehetünk óvatosan a csizma- vagy bakancsszárbá, így gyorsabb lesz a száradás.

Az Y. magazin 2009. márciusi száma nyomán.

Dr. Lits Gábor ny. alezredes

NEM CSAK A MENETELŐNK JÁR A PIHENÉS

JUTAS ÜRÜGYÉN – A TISZTHELYETTES-KÉPZÉSRŐL (3.)

„Erős akarat minden akadályt legyőz,
Erős akarat csak erős hitből fakad”
A Veszprém-Jutasi „Kinizsi Pál”
Altisztképző Intézet jelmondata

Az évfolyamrang

Az évfolyamrang megállapítása és jóváhagyása a főértekezlet feladata volt. Ezen részt vett az iskolaparancsnok, valamint a tan- és nevelőszemélyzet állománya. Az értekezleten személyre szólóan minden növendéket értékelték, javaslatot tettek az elbocsátásra, pótvizsgára, illetve a parancsnok útmutatást adott a következő félév feladataira. Nem ragaszkodtak minden növendékhez, aki nem felelt meg a követelményeknek, elbocsátották vagy visszaküldték eredeti alakulatához.

„Téves hit az, hogy ha valaki az intézetbe fel van véve, annak azt el is kell végezni. Ha évek folyamán oly jellem és testi tulajdonságok fedeztetnek fel a növendékeknél, melyekkel az intézet céljának nem tudnak megfelelni és neveléssel sem küszöbölhető ki, akkor az intézeti nevelésben való meghagyása csak az úgy kárára van.” (IHL HM 15.579/Alt. 9. o. 1931.)

A rossz magaviselete vagy gyatra szorgalma miatt bejelentett növendéket az iskolaparancsnok

kihallgatáson figyelmeztette. A megrovás módszerét is alkalmazták, amelyet a tan- és nevelőszemélyzet előtt hirdettek ki. Ha szakmai tantárgyból volt gyenge a növendék, átirányították a gyalogsági fegyvernemhez. Amennyiben a megrovás nem hozott pozitív eredményt, a honvédelmi miniszterhez felterjesztették az elbocsátási javaslatot. Természetesen alkalmazták a fenytés más módszereit is, pl. fogság, szünetelvonás. Ezeket a növendékek „Büntetési jegyzőkönyv kivonat”-a tartalmazta, amely az „Osztályozási kivonat” része volt.

Az iskola parancsnoka minden év októberében felszólította a hallgatókat: amennyiben nem érznek kellő hivatástudatot, december végéig jelentsék azt. Ez volt az ún. csendes eltávolítás. A parancsnok megkövetelte, hogy az elbocsátási javaslat nagyon megfontolt legyen, „nehogy lelkiismeretünket a félbeszakadt egzisztenciák átka terhelje”.

A főértekezlet határozata alapján készült el minden év végén a „rangsorozati jegyzék”. A jegyzék évfolyamonként alfabetikus rendben közölte a neveket, a végén szerepeltek azok a növendékek, akiket pótvizsgára, illetve elbocsátásra javasolt a parancsnok. A tanulmányi eredménynek fontosabb szerepe is volt – az avatási rendfokozat megállapítása.

A rangsorolás – különösen az 1934/35. tanévtől kezdődően – a hallgatók fegyvernemére, csapatnémetre való tekintet nélkül, egységesen történt. A rangsorolásnál a katonai értékelésen volt a hangsúly. A rangsorolás gyakorlati végrehajtásának elveit a következők adták: általános és katonai erkölcsi érték, a saját fegyvernembeli gyakorlati és elméleti tudás értékelése, általános katonai ismeretek értékelése, a polgári ismeretek értékelése.

A MA TISZTHELYETTESEI RENDSZERESEN MEGEMLEKEZNEK A JUTASI ALTISZTEKRŐL

Az osztályozó értekezleten még külön súlyt kapott a századparancsnok minősítése az iskolából kikerülő végzős hallgatókról. Ebben „helyes és találó leírást” kellett készíteni a hallgató jelleméről és magatartásáról. Ez a leírás is szerepet játszott a rangsorolás megállapításában.

Az altisztképző és nevelőparancsnokság az „osztályozási jelentést” félévente felterjesztette a Honvédelmi Minisztériumnak. Ez tartalmazta évfolyamonként az osztályzatokat, illetve az elégtelen eredményt elérő növendékek névsorát, valamint a parancsnokság javaslatait a nem megfelelő teljesítményt nyújtó hallgatókkal szemben.

A napirend

A napirend is szorosan hozzátartozott a katonai kiképzéshez, neveléshez, a fegyelmezett életvitelhez. A hallgatóknak szinte minden perce be volt osztva.

Külön ki kell emelni az ún. pajtássági vizsgát, ami tulajdonképpen a reggeli rajszemlének felelt meg. Ekkor ellenőrizték a katona felszerelését, gázálcát, általános megjelenését stb.

A LÓÁPOLÁSSAL KAPCSOLATOS ISMERETEKET IS ELSAJÁTÍTOTTÁK A HALLGATÓK

Az istentiszteleten vasárnap 9.00-kor, illetve 11.00-kor kötelező volt részt venni (még a fenytett állományok is). Az a növendék, aki tanulmányi okból fenytés alatt állt, vasárnapi kimenő helyett a tananyag ismétlésével foglalkozott.

A tanítási órák 50 percesek voltak, 10 perces szünetekkel. Az utolsó, a 8. tanóra 17.00-kor ért véget. Utána 18.00-tól egyéni tanulás (kötelező ismétlés), vacsora, majd 21.00-kor takarodó következett. A napirendben szerepelt az énekkari gyakorlat (szerdánként), illetve katona- és menetdalok tanulása, amelynek nagy jelentősége volt a bajtársiasság érzésének kialakításában, illetve az egészséges életmód fejlesztésében.

Jutas mindig is „elitképző” volt

Az intézetben a katonai kiképzés a legmagasabb, mondhatni „egyetemi” szinten mozgott. Minden kis mozzanatában (szellemi, erkölcsi, jellegbeli stb.) minőségi nevelést, képzést kapott a hallgató, melynek révén igazi altiszté vált, aki aztán visszakerülve a zászlóaljához, vagy századához, tisztnek is becsületére való haditudomány volt a tudója. Mint azt Káplán György említette: „Amikor a Ludovikán végeztünk, azt mondta tanárunk: Önök megtanultak mindent, amit egy tisztnek tudnia kell. Kikerülve alakulatukhoz, és ha mégis akad valami, amit nem tudnak megoldani, keressenek meg egy Jutason végzett tiszthelyettest, mert ő mindent tud.” Jutas mindig is „elitképző” volt, a növendékekkel minden esetben kiváló katonák és pedagógusok foglalkoztak. 1940-től az iskola motorja, lüktető szíve az iskola parancsnoka, vitéz Markóczy János ezredes, később vezérőrnagy volt. „Markóczy vezérőrnagy pontos volt, mint az óra. Gyönyörű lovon jelent meg mindig, főleg ha a gyakorlótérre mentünk. Lová is viselte urának a rangját, valamiképpen gyönyörű és felemelő kantározással volt ellátva, ami nagyon meg-

lepett, hogy a lónak szünye előtt aranyszínű almagömb csüngött, ami nagyon szépen dekorálta a lónak a küllemét” – írja Czeglédi Gyula: „Jutasi emlékeim 1943. július 14– augusztus 9.” című munkájában.

Álljon itt egy példa – Czeglédi Gyula idézett írásából – Markóczy tábormok pedagógiai, parancsnoki módszeréről, ami általános és jellemző volt az intézet minden területén.

„Egy harcászati gyakorlatot akart bemutatni a vezérőrnagy úr, amit megbeszélt a szolgálati és raktárosi őrmesterrel, milyen nehézfegyvere-

tő. Hiszen itt nem látja azokat a nehézfegyvereket, amiket a gyakorlathoz ki kellett volna készíteni a raktárosnak. Amint a jelentések elhangzottak, szól a raktároshoz: – Őrmester, mire kapott tegnap parancsot? Az őrmester a szívárvány minden színében játszadozott, majd hebegett jelenté: a raktárkulcsot nem találta meg, azért nem tudta kihozni a raktárépületéből a fegyvereket. –Igen? – kérdezte a tábormok. Nincsen kulcs, rendben van, mi volt a parancs? – Ki kell hozni ma reggelre a fegyvereket – mondta remegve az őrmester. – Itt vannak? – kérdezte a tábormok. – Egy kulcs miatt nem lehetett a fegyvereket kihozni a raktárból? Kiszedte, kitorpte a raktár falát? – kérdezte a tábormok az őrmestertől. – Nem – felelte az őrmester. – Kitorpte a raktár ajtaját? – kérdezte a tábormok. – Nem – felelte az őrmester. – Na – folytatta a tábormok úr –, ha maga azt jelenti nekem, hogy a raktár kulcsa elveszett és a fegyvereket a falon át, kitorpott ajtón keresztül tudtam csak kihozni, akkor most kétheti szabadságra küldeném, de mivel a parancsot nem teljesítette, nem tudta az akadályt legyőzni, így kap most kétheti fogdát, és ott lesz ideje azon gondolkodni, hogy ‘Erős akarat minden akadályt legyőz’ ”.

Mi hatotta át a „jutasiakat”? Elsősorban is a mélyszégyen hazafiság. Másodszor rendkívül kemény katonai fegyelem, és ezt megkövetelték a közlegénytől is. De e mögött az igen szigorú fegyelem mögött volt egy atyás szeretet. Szalai

A TESTEDZÉSRE ÉS A VERSENYSPORTRA NAGY HANGSÚLYT HELYEZTEK AZ INTÉZMÉNYBEN

ket készítsen ki kedd reggelén, a hét órákor kezdődő harcászati gyakorlathoz. Eljött a kedd reggele, mi katonás menetben nótaszóval indultunk a gyakorlótérre, ahol majd harcászati nehézfegyvereket és azoknak átütő erejét bemutatja a vezérőrnagy úr. Alig érkezünk meg a gyakorlótérre, vágat ám pej paripáján a parancsnok úr. Fegyelmezett fogadtatás. Jelentés, hány fő van együtt a gyakorlathoz, a gyakorlat tárgya – de a tábormok arcán valami színjátás volt észlelhe-

Anikó „Egy élet regénye” című könyvében így jellemzi a magyar altiszteket: „Ezek a tiszthelyettesek a fronton inkább meghaltak, de egyetlen egy katonájukat sem hagyták ott. Képesek voltak kímélni a lövészárokból sebesült társaikért. A magyar baka öbennük látta az apját.”

Dr. Földesi Ferenc nyá. alezredes
Fotók: a szerző felvétele és archív
(vége)

LÖVÉSENRE SZÓLÓ FELHÍVÁS 1939-BŐL

GONDOLATOK AZ ÁRPÁD-VONALRÓL (2.)

A kárpátaljai helységek első említésekor zárójelben feltüntettem mai ukrán nevüket is. Ezt azért tartom szükségesnek, mivel az egykori erődítmények, létesítmények jelentős része ma is megtalálható a helyszíneken. Természetesen viselik a harcok és az eltelt idő nyomait. Egyes falvakban még táblákkal is jelzik, merre van az Árpád-vonal, amely mára idegenforgalmi látványossággá is vált. Néhány magyarországi utazási iroda túrákat szervez megtekintésére.

Hegyek-völgyek között

Az építkezés méreteit, lehetőségeit meghatározó pénzügyi lehetőségeket már érintettük. A másik két alapvető tényező a katonapolitikai helyzet és cél, továbbá a terep volt. Országunk 1940–41. évi politikai, katonai helyzete közismert. Fokozatosan belesodródtunk a háborúba.

A terepviszonyok jobb megértése érdekében terítsük ki magunk elé a Keleti-Kárpátok térképét. A magyar határ végig a magashegység vízválasztóján húzódott. A hegységek általános magasságát, jellegét már említettem. Közülük kiemelkednek a Máramarosi- és Radnai-havasok esetenként 2000 méteres magasságot is meghaladó csúcsai. Az 1940-es évek elejei útviszonyok között támadni, az utakon mozogni, a havasokon áthatolni járművekkel – beleértve a lövontatású járműveket (katonai szekereket) is – csak az Uzsoki- (830 m), a Vereckei- (839 m), a Toronyai- (830 m), a Tatár- (931 m), a Radnai- (1271 m), a Borgói- (1227 m) hágókon, a Tölgyesi- (615 m), a Békás-, a Gyimesi- és az Ojtozi-szorosokon keresztül, a folyók völgyeiben lehetett. A legismertebb, látvány szempontjából a legszebb és kényelmesen járható, a Békás-szoros. Olyan parancsnok nem termett, aki a szűk, meredek, égbe nyúló sziklafalak közé akár egy harckocsit vagy alegységet bevinne – ez maga volna a biztos halál.

Létezett egy másik lehetőség is, ha a védő erődítményeivel lezárta az útvonalakat, völgyeket. A szovjet katona hátizsákjába rakta az élethez, a harc megvívásához szükséges több napi élelmiszert, lőszer, szakfelszerelést. Mivel hegyi szállításra felhasználható öszvérei csak a magyar hegyi csapatoknak voltak, vállára vette az ily módon is szállítható nehézfegyvereket, géppuskákat, aknavetőket, valamint azok lőszerait. Ezt követően gyalogszerrel nekivágott az átlagosan 40–75 fokban, esetenként ennél meredekebb lejtőknek, ismeretlen gerinceknek, szurdokoknak, hegycsúcsoknak, évszázados fenőkkel teli erdőknek, bokros hegyi legelőknek – ahol minden szikla mellett a terepet kiűnően ismerő ellenség lapult, és várta a tűznyitási lehetőséget.

Az ország mélysége felé pedig csak a nagy

hegyek közötti szűk völgyekben (a Tisza vízgyűjtőjéről van szó) lehetett előretörni, vagy szállítani az utánpótlást. A szűk völgyek megnevezés nem túlzás. Ha valaki rászánja magát egy felejtetetlenül szép útra, üljön gépkocsiba. A Tisza vonalát követve utazzon Rahóra (Rahiv) a Fehér- és a Fekete-Tisza összefolyásához, majd tovább, Körösmezőn (Jaszinya) túl a Tatár-hágóig. Nagybocskó (Velikij Bicskiv) elhagyása után a folyó jobb partján, közel az út mellett 3-4 méterrel mélyebben folyik, pontosabban száguld délnek, hegyek közé szorítva, a Tisza. Az út másik oldalán, néhány lépésnyire, a hegyek azonnal föléle törekszenek. És nem akármilyen hegyek. Magas csúcsok (a Bliznica 1883 m) követik egymást. A folyó vízében az egykori vasbeton harckocsiakasztók napjainkban békés „folyópartvédelmi” feladatokat látnak el, nehogy a Tisza sodra alá-mossa az utat. A Tisza bal partján az egykori budapest – körösmezői vasútvonalnak úgy jutott csak hely, hogy a pályát 20–25 méter magaságban a sziklákba vágták be. Ideális terep a védelemre. Az ilyen, terep adta lehetőségek kiaknázására épült fel az egész védelem. Minden jelentősebb, gyakran a folyók vágta völgyben, melyek az egyetlen közlekedési lehetőséget jelentették a Kárpátokon túli és inneni területek között, megerősített völgyzárakat építettek ki. „Úgy kell tehát a völgyzáró erődcsoportokat kialakítani, hogy képesek legyenek az oldalból és hátulról jövő támadások kivédésére... legyenek körvédelemre alkalmasak. Az elhárítás súlyát... az ellenség

felőli oldalra helyezjük, szárnyunkat mozgó erőkkel és kiterjedt akadályokkal biztosítjuk... tűzfegyvereink zömét úgy kell telepíteni, hogy azok az erődrendszer oldalába és hátába is tudjanak hatni... Az akadályrendszereket minden irányban egyforma erősen kell kiépíteni...” (Varró László vk. örgy: Országgerődítés. MKSz. 1942./1. sz.)

Rahót elérve érdemes legalább egy fél napot szánni a még meglévő erődítmények megtekintésére. Nem feledve, hogy a teljes völgyzár nagy részét, a várost körbefogó, az erődöket minden irányból tűzzel biztosító, ezzel a nehézfegyverek holterét kiiktató vasbeton raj-, fél-rajerejű erődöket, föld-fa tábori erődítményeket, összekötő és lövészárkokat, páncéltörő és aknavető tüzelőállásokat, akna- és harckocsi-árkokat, akadályokat, drótkadályokat napjainkra „elmosta az idő”. Kellott a hely a gyorsan fejlődő, jelentős számú magyar anyanyelvű lakossal és a református egyház által működtetett magyar iskolával is rendelkező városnak.

A Tisza két ágának összefolyása előtt, a vasúti híd mindkét oldalán megtalálható több, a várost, a vasutat és a közutakat tűzzel teljesen lezáró vasbeton erődítmény. Távolabb továbbiakat látunk. Közvetlenül a közúti híd bal hídfője előtt 30-40 méterre pedig a közutakat visszafelé irányított tűzzel lezáró vasbeton páncéltörő tüzelőállást fedezhetünk fel. Bár minden völgyzár egyedi, bizonyos mértékig hasonlóakra bukkanunk Uzso, Fenyvesvölgy (Sztavroje), Havas-köz (Ljuta), Vezérszállás, Alsóverceke (Nizsni Vorota), Volóc (Volovec), Ökörmező (Mizsgirja), Felsőszinevér (Sziyevirskajja Poljana), Alssókalocsa (Kolocsava), Brusztura, Körösmező, Rahó, Tiszabogdány (Bogdan), Borsa (Románia, Borşa) térségében is. A völgyzárakat minden esetben az adott helyszín védelmi követelményeinek figyelembevételével alakították ki. Bár a völgyzár

EMLEKFOTÓ A MAGYAR „HADSZÍNTÉRKUTATÓKRÓL” (BALRÓL A NEGYEDIK A SZERZŐ)

A VERECKEI-HÁGÓ LÁTKÉPE

ranként 10-20 vasbeton – nehézfegyverrel: géppuskával, páncéltörő löveggel felszerelt – erődítmény, továbbá harcálláspont, óvóhely egy része títustervek alapján készült, a völgyzárak esetenként jelentősen eltértek egymástól. A Keleti-Kárpátok déli, romániai szakaszát nem tudom részletezni, mivel (egyes források szerint 1968-ban) Ceausescu utasítására az Árpád-vonal ot-tani szakaszának akkor még meglévő erődjeit felrobbantották, a tábori erődítéseket betemet-ték. Azért gondos kutatás esetén, például az Ojtozi-hágó keleti oldalán, a falu előtti hegyoldalban a lövészárkok, harckocsiakasztók nyomai (szó szerint értendő) még föllelhetők.

Az építkezések megkezdése

A védelmi berendezések létrehozását már 1939 késő őszen megkezdték. Első ütemben az új határszakaszon szervezett határavadász őrsök, zászlóaljok elhelyezési körleteit, védelmi berendezéseit építették fel műszaki századok. 1941-ben a mind nagyobb ütemű és mind nagyobb területekre kiterjedő építkezési feladatok irányítására és a polgári szervezetekkel való együttműködés összehangolására megalakult az Erődítési Parancsnokság (EP). Ez utóbbira azért volt szükség, mert a visszacsatolt területek úthálózatát, hidjait is alkalmassá kellett tenni a várható nagy forgalomra, a hirtelen megnőtt szállítási igények, illetve az esetleg várható védelmi harccselekmények kiszolgálására. A munkák irányítására Erődítési Csoportparancsnokságot (ECS) hoztak létre Csapon. A németek sztálingrádi veresége, a 2. magyar hadsereg doni katasztrófája után, a szovjet hadszíntér helyzetének alakulása miatt 1943-tól – amikor a kárpátaljai építkezések már előrehaladott állapotban voltak – felgyorsították az erdélyi munkálatokat. Ezek közvetlen irányítására Désen és Gyergyószentmiklóson két új ECS-t állítottak fel. Az ECS-k a helyszínen működő kirendeltségek útján közvetlenül vezették a munkálatokat. Ezen „katonai törzs irányított mindent, vállalkozók nélkül. Mi vettük fel a polgári alkalmazottakat, mérnököket, kubicusokat... Az erődítési kirendeltség teljesen önálló volt, szokatlanul nagy hatáskörrel”. (Sza-

bó József János: Árpád-vonal. Timp Kiadó, Bp., 2002.) Egy-egy kirendeltségen több mérnök – néha hat-nyolc – és sok száz munkás dolgozott, köztük alföldi kubikosok. Kiemelkedően jól fizették őket. Az erődítési munkák mindenütt gyors ütemben folytak.

1943 elején a magyar politikai és katonai vezetés számára nyilvánvalóvá vált, hogy Németország egy újbóli vereség felé halad, és ennek nyomán a hazánkra váró súlyos következmények csökkentése érdekében meg kell tenni a szükséges lépéseket. Hadászatiilag ártértekelték a „Kárpát-védelem” helyzetét, feladatait. A kormány már 1942-ben tapogatózva, majd 1943-ban ténylegesen előzetes tárgyalásokat kezdeményezett a britekkel. A magyar politikai vezetés vágyalomnak bizonyult hadászati elgondolása szerint addig akarták a Kárpátokban kiépített magyar erődrendszerre támaszkodva feltartóztatni a határ előtt, illetve a határon a Vörös Hadsereget, amíg délről a brit és az amerikai csapatok elérik az országot. A szovjet támadást a magyar alföldre vezető legrövidebb irányban, a Keleti-Beszékide és a Máramarosi-havasok déli területe, azaz a magyar határ Szlovákia és Románia közötti szakaszán, Kárpátalja irányában várták.

A munkák felgyorsítása

1943-ban, amikor már nyilvánvalóvá vált, hogy a Vörös Hadsereg előbb-utóbb eléri a magyar határt, felgyorsították az Árpád-vonal építését. Ezzel párhuzamosan már '43 végén megkezdték és '44-ben teljes „sebességre kapcsolva” folytatták a hágók, szorosok megközelítésének megakadályozására, de legalább megnehezítésére, lelassítására az Árpád-vonal előterében (biztosítási övében) két új megerősített állásrendszer kiépítését. Ezek: a határ mentén, de még magyar területen a Szent László-vonal, és a határ előtt 20-50 km mélységben, korábbi lenygel, ma ukrán területen, a Hunyadi-állás, melyeket föld-fa tábori erődítményekkel, körkörös kialakított szakasz-, századtámpontokkal, műszaki zárrakkal láttak el. Ez utóbbi vonalakat nagyrészt az időközben fölvonult és a védelem

egészének vezetését átvevő 1. magyar hadsereg építette. Vitéz Szabó János hadnagy írásában a körkörös védelem, a tűzrendszer felépítése mellett a hegységekben alapvető követelmény, hogy „Feltétlenül legyen központias helyen a gerincvonal felső pontján tartalékom, amellyel az ellentámadást (értsd: ellenlökést–P.I.) mindég lefelé hajtom majd végre.” (Vitéz Szabó János hadnagy: Új harcéljárás a hegyekben. MKSz. 1943/10. sz.) Az erődítési, műszaki zárasi munkákat a műszaki alakulatok irányították. Az egyik támpont kiépítésével megbízott 115. önálló utászszázad parancsnoka, Damó Elemér írja a következőket (Damó Elemér nyá. ezredes: Névtelen katonák. Honvéd Hagyományörző Egyesület. Bp. 1944.): „A tömegmunkák végzésére kaptam egy román nemzetiségi és egy Somogy megyei zsidó munkásszázadot”. Az 1. hegyivadász dandártól is vezényelték hozzá munkára katonákat. „A század utászai adták a munkavezetőket a román századhoz és a műszaki szakértőket a hegyiekhez, meg a zsidó századhoz. Ez utóbbiakhoz munkavezető nem kellett, mert mind katonaviselt emberek voltak és jól értették dolgukat. Az aknazárakat természetesen az utászok telepítették... Különösen az akadályok álcázása volt fontos, hogy azokat csak az utolsó pillanatban vegyék észre... kénytelenek lenygenek az akadályra beállított tűzfegyvereink tüzeiben megállni. Főleg a harckocsiakadályok esetében tartottam ezt fontosnak.”

Egy újabb gondolat Hárosz Teofil hmtk. ezredes – e cikk első részében már idéztük – alapvető megállapításaiból. A rendelkezésre álló „kis létszám... eleve kizárja azt, hogy geográfiai méretű vonalak, még kevésbé kiterjedt mély sávok mentén erődítsünk”. Az akkor mintegy 14 milliós magyarországi lélekszámot nem lehet összevetni a több mint 200 milliós szovjettel. A megoldás: a Keleti-Kárpátokat nem összefüggő hatalmas erődvonallal kell védeni, hanem csak a már bemutatott főirányokat, hágókat, szorosokat, völgyeket. A többi, túlnyomórészt „járhatatlan” szakaszt pedig, a magyar történelmi hagyományoknak megfelelően portyázó csoportokkal, állandóan mozgásban lévő, akár a támadók „hátsó területeire” átcsapó rajtaütésekkel, lesállításokkal, váratlan közvetlen tűzcsapásokkal támadó kis alegységekkel kell lezárni. Ezt az elvet követve épült fel mindhárom állás- és erődrendszer. De ehhez a terepet kiválóan ismerő, kihasználó, nehézfegyvereivel, tűzérével minden négyzetméterét előre bemért, belőtt alakulatoknak kellett védenie e rendszereket. Különböző fegyvernemekhez tartozó egységek, alegységek készültek fel nagyon kemény kiképzéssel a védelmi harcokra.

Dr. Pataky Iván nyá. ezredes
Fotók: a szerző felvétele és archív
(Folytatjuk)

HUSZONHAT ÉV EGYENRUHÁBAN

Az adott szó

Az adott szó az emberiség története során szorosan egybeforrt a tisztességgel, a becsülettel, az etikával. Fontos, hogy minden körülmény között megőrizzük a hitelességünket. Sajnos az adott szó jelentősége mára kissé megkopott, pedig az alapja az egymás iránti kölcsönös megbecsülésnek. Napjainkban egy olyan generáció kezd felnőni, mely szinte száználmas naivitásnak tekinti ezt a fogalmat.

Az interneten keresgélve mégis azt tapasztalom, hogy vannak még rajtam kívül olyanok, akik igenis fontosnak tartják a régi értékeket. „A nemzetközi jogban, mint az államszerződéseknek egyik megerősítési módja fordul elő, mely azonban nem jogi, csak erkölcsi jelentőséggel bír (...) A becsületszó megszegése oly jellemtelenség, mely nemzetközileg azt az államot is, melynek hadi fogoly az alattvalója, feljogosítja arra, hogy az annak megsértésével megszökött hadi foglyot az ellenségnek visszaszolgáltassa.” (Forrás: Pallas Nagylexikon)

A történelemkönyvek oldalain is találkozhatunk számos olyan eseménnyel, amelynek során nem több száz oldalas papírrengeteg, hanem az adott szó szavatolta az emberek biztonságát. Tudom, sokan voltak olyanok is, akik a „becsületszó” ellenére hitványul mérszároltak le végvári vitézeket, öltek meg gyermekeket; ugyanakkor a történelem számos olyan példát is mutat, amikor az írott szerződés sem garantálta a tisztas eljárást.

Az adott szó és az uniformis szorosan összetartozik. Remélem, sikerül elérnünk, hogy a civil társadalom tagjainak az egyenruháról a becsület, nem pedig a botrányok jutnak az eszébe.

Az alábbiakban egy olyan emberről írok, aki a szavát adta, és eljött az az idő, amikor ennek megfelelően kellett cselekednie.

Egy sikeres életút állomásai

Ráfael Péter törzszászlós a mostaninál is nehezebb időben állt katonának. (Igen, ma, amikor az anyagi javakról beszélünk, hajlamosak vagyunk megfélemleni arról, hogy sokszor még a mainál is kevesebb jutott egy tiszthelyettes asztalára.) Amikor én kezdtem a pályát, valahogy a társadalom akkor se miniket tartott a legfontosabb rétegnek. Mégis voltak olyan emberek, akik ezt a hivatást választották.

Ráfael Péter törzszászlós nős, két gyermek édesapja, az MH 37. II. Rákóczi Ferenc Műszaki Ezred vezénylőzászlósja. 1987-ben nevezték ki őrmesterré, első szolgálati helye Szentes volt, ahol az önálló állásépítő zászlóaljnál szállítószakasz-parancsnoki beosztást töltött be. E beosztásból továbblépve, 1989-től technikusként folytatta pályafutását. A szakmai vonal tekintetében eljutott oda, ahova egy tiszthelyettes eljuthat: 1992-től a 87. Műszaki Technikai Ezrednél

század-technikus, majd 1996-tól ugyanitt a képző zászlóalj technikus. Ezt a szakmai vonalat képviselte a 37. II. Rákóczi Ferenc Műszaki Dandár hidépítő zászlóaljának technikus beosztásában is, 2005-ig. Ettől az évtől kezdve az MH 37. II. Rákóczi Ferenc Műszaki Dandár hidépítő zászlóaljának vezénylőzászlósja lett, s ez nagy változást hozott az életében.

Nemcsak azért, mert a gépek után leginkább emberekkel kellett foglalkoznia, hanem azért is, mert egy új rendszer részese lett, amely ekkor még gyerekcipőben járt. Péter még annak az első generációs vezénylőzászlósi karnak lett a tagja,

amely – úgymond – utat vágott a rengetegben. Az út mára szélesebb és szebb lett, de még közel sem értünk a munkafolyamatok végéhez. Péter parancsnoki vonalon is elérte azt, amit egy alakulatnál egy tiszthelyettes elérhet: 2007-től a 37. II. Rákóczi Ferenc Műszaki Zászlóalj vezénylőzászlósja, 2010-től pedig a 37. II. Rákóczi Ferenc Műszaki Ezred vezénylőzászlósja. Ráfael Péter mindig is sokat tett az alakulatért és az emberekért. Számtalan alkalom adódott, amikor irodájában oldottunk meg fontos kérdéseket, legyen az egy katona nehéz anyagi helyzete, a rajparancsnoki képzésre történő felkészítés, vagy az alakulat napjának szervezése. De ott skicceltük fel az első gondolatainkat a tiszthelyettesi pályamoddelle kapcsolatban is. A vezénylőzászlósi irodában egy olyan katona ült, akit mindvégig demokratikus vezetőnek ismertünk, ismertem.

BÜCSÚ A KOLLÉGÁKTÓL

„Elismerésként éltem meg, hogy vezénylőzászlós lehettem”

Beszélgetés Ráfael Péter törzszászlóssal

A BAJTÁRSÁK AJÁNDÉKÁVAL

– Törzszászlós úr! Huszonhat évet töltöttél egyenruhában. Hogyan jellemeznéd az eltelt több mint negyedszázados időszakot?

– A kezdeti nehézségek leküzdése után, amely minden pályakezdőt jellemez – és ez különösen igaz a honvédségre, amely egy speciálisan zárt közeg –, minden ifjú katona rádöbben, hogy olyan feladatokkal kell megküzdenie, amelyekre az iskola nem készítette fel kellőképpen. Hamar megtapasztaltam, hogy egy pályakezdő tiszthelyettes az idősebb tiszthelyettesektől, valamint a saját hibáiból tanulva szerzi meg azokat az ismereteket, amelyek a későbbiek folyamán megalapozzák szakmai tudását, beosztástól függetlenül.

Természetesen a követelményszintet a mindenkori parancsnoki állománytól is függ. Büszke vagyok arra, hogy olyan neves műszaki parancsnokoktól tanulhattam a szakmát, a fegyvel-

A MŰSZAKIAK NAPJÁN 2010-BEN

met, a pontos, precíz műszaki munkát, mint első zászlóaljparancsnokom, Mezei Gábor dandártábornok, majd Pálfi Sándor ezredes, a későbbiek folyamán Szabó Sándor alezredes, Nyitrai István alezredes, és a pályám csúcspan Nyers József mérnök ezredes, a műszaki ezred parancsnoka, akivel tíz évig szolgálhattam az alakulatnál.

– A pályád során mi volt a legnagyobb kihívást jelentő, legnehezebb beosztásod?

– Nagy elismerésként éltem meg azt, hogy 2007-től 2010-ig az alakulat vezénylőzászlósja lehettem, mert megtalálhattam azokat a nagy le-

– Már három évvel ezelőtt lehetőséged lett volna nyugállományba vonulni, ám te kitartottál az alakulat mellett. Amikor átvetted a zászlóalj vezénylőzászlósi beosztást és megtartottad az első tiszthelyettes-fejlesztő foglalkozást, bejelentted: a következő átalakulásakor – amely folyamatosan jellemezte pályafutásodat – teret engedsz a fiatalabb generációnak. És ezzel kapcsolatban tettél egy ígéretet.

– Igen, akkor megígértem, hogy a legközelebbi alkalommal, amikor lehetőség nyílik, átadom a stafétabotot. Ez az idő sajnos hamarabb

EMÉLKÉPFOTÓ EGY CSEHORSZÁGI KIKÉPZÉSEN 2009-BEN

hetőségeket, amelyeket ez a vonal magában rejtett. Ugyanakkor nagyon komoly kihívást is jelentett számomra, mivel a vezénylői pályám kezdetén a rendszer gyerekcipőben járt. Most, a tizedik születésnap táján, bár még nem tekinthető tradicionális intézménynek, számos eredményrel büszkélkedhet. Nemcsak a tiszthelyettes-támogató rendszer épült fel, hanem az alakulatok közötti szakadékokat áthidaló hidak is létrejöttek. Betekintést nyerhettünk más alakulatok hétköznapijaiba, és életre szóló barátságok kötődtek. Sok szervezés és munka áll ennek háttérében. Számos konferencián ismerhettük meg egymás gondjait, és a felmerülő problémákat közös erővel próbáltuk megoldani. A megbeszéléseket követően sok olyan hasznos információt sikerült megosztani a beosztott állománnyal, amely a rajparancsnoki és az előmeneteli tanfolyamokon mutatta meg eredményét.

érkezett el, mint vártam; de ahogy mondani szokás, az adott szó kötelez. Meggyőződésem, hogy egy olyan hagyatékot hagyok hátra, melyre a kollégáim bizton építhetnek, és folytathatják ezt a sokszor tövissel teli, de szép utat, amelyen nap mint nap jártam, és járnak a Magyar Honvédség vezénylőzászlósi.

– Most egy ezred búcsúzik tőled. Én pedig ezzel a cikkel és egy idézettel köszönöm az alakulatért végzett áldozatos munkádat. „Emberek jönnek feléd a múltból, tekintetek érnek, szavak zsongnak. És mérhetetlenül vágyódsz oda vissza, ahonnan a sors elszakított. Fáj, tudom. Lelked eltépett gyökérszálaival véreznek ilyenkor. És ez a fájdalom gyakorta visszatér.” (Wass Albert)

Az oldalpárt írta:
Polereczki László zászlós
Fotók: a szerző felvétele és archív